

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 672.—

CHICAGO, ILL., dne 29. julija (July 29th), 1920.

LETO—VOL. XV.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

RAZPORED ZGODOVINE ČLOVEŠKEGA NAPREDKA.

Veda, ki je nekoliko posvetila v daljno preteklost človeškega rodu, je še razmeroma mlada, toda njeni rezultati so tako bogati, da imajo naši pojmi o razvoju človeka in njegove družbe danes vendar trdno podlago, na kateri je mogoče uspešno graditi dalje.

Ni še prav dolgo, kar so bili za nazore o človeku in svetu merodajni cerkveni nauki: Bog je ustvaril svet in človeka; svet je bil takoj gotov in dovršen, in človek tudi. Kakršen je bil v raju, tak je še danes, le da ni takrat imel podedovanega greha. Geologija je sicer začela na temelju mnogih raziskav dvomiti o absolutni natančnosti svetopisemske povesti o ustvarjenju sveta, ker ni bilo mogoče vzdržati teorije, da je svet komaj slabih dvatisoč let star; ali cerkvenjaki so napravili koncesijo, da so svetopisemski stvarniški dnevi obsegali cele periode, po naših sedanjih računih na tisoče ali bodisi tudi na milijone let dolge, in tako je bilo vse potolaženo.

Kompromis se je začel krhati, ko je bilo dognano, da se ne more s svetopisemsko genezo nič opraviti, ker se njeni dnevi, naj se raztegnejo, kolikor hočejo, nikakor ne vjemajo z redom, po katerem so si sledile razne periode svetovnega razvoja. Medtem, ko so bili o tem prepiri na dnevnem redu, je pa vendar vera v človeka, ustvarjena od Boga, ustvarjenega takoj v njegovi današnji popolni obliki, trdno vztrajala. Še le teorija o razvoju, zlasti pa Darwinovi nauki, ki so ji dali trdno oporo, so razmajali tudi to vero. Noben resnično izobražen človek ne dvomi danes več, da je tudi naš rod le produkt dolgotrajnega razvoja iz najnižjih oblik, da je človek prišel iz živalstva in da je tudi danes v neštetih ozirih živalim enak. Dokazov za ta nauk je danes na kupe in še neprenehoma se množe.

Če pa se je človek razvil iz nižje oblike, je po razvojnem zakonu jasno, da ni mogel prvi človek biti enak sedanjemu. Tedaj se je moral tudi ves način njegovega življenja razlikovati od sedanjega. Od začetka pa do danes je moral prehoditi dolgo pot, na kateri je bilo vse polno izprememb — v njem samem, v njegovem življenju, v njegovi družbi.

Posebne panoge znanosti nam doprinašajo dokaze tudi za to in nam omogočajo pogled v preteklost našega rodu.

Leta 1832 je našel Francoz Boucher blizu Pariza skupaj s kostmi mamuta in volnatega nosoroga predmete, o katerih je trdil, da jih je mogla izdelati le človeška roka. Bili so zelo primitivni predmeti, niso pa bili taki, kakor jih ustvarja natura. Nekdo se jih je bil moral dotakniti, in le človek ima roko, ki je sposobna za to. Torej je moral v času mamuta živeti človek na zemlji.

Danes je to vsakdanje znanje. Toda ko je Perthes izrekel svojo trditev, je doživel strastne napade od vseh strani.

Leta 1857 so našli delavci v dolini reke Neander v Nemčiji človeške kosti. Zdravnik dr. Fuhlrott, ki se je bavil tudi z znanstvenimi rečmi, jih je pregledal in izjavil, da je moral človek, čigar ostanki so bili pred njim, živeti še v ledeni dobi. Lobanja je bila človeška, toda bolj podobna opičji. Prišli so zopet ugovori, celo od tako glasovitih učenjakov, kakor je bil Virchow. Ali vrstile so se nove podobne najdbe pri Chancelade, Cro Magnon, Spy, blizu Krapine na Hrvaškem, pri Heildelbergu na Nemškem, zlasti pa najdba Nizozemca Dubois na Javi.

Kdor trdi še danes, izza vsega dela antropologije, izza vseh najdb in odkritij, da se je prvi človek prikazal v taki obliki na zemlji, v kakršni ga nahajamo v današnji civilizaciji, se more le še osmešiti. A ker je bil vse drugačen, ker so bile njegove sposobnosti vse manjše in ker ni imel izkušeni, ki si jih je človeštvo potem tekom dolgih, dolgih tisočletij pridobilo, je moralo biti tudi njegovo življenje vse drugačno od našega; moralo je biti v vsakem oziru bolj primitivno. Tudi družabne razmere prvotnega človeka niso mogle biti enake našim; od prvega nastopa ljudskih bitij na zemlji, pa do danes so se morale izpreminjati, razvijati.

Antropologija, arheologija in paleontologija nam dajejo glavna sredstva za preučevanje preteklosti, o kateri ne govori nobena pisana zgodovina. Izkopane kosti, izkopane stavbe, izkopano orodje, kamenje, okamenine itd. govore, kjer molče vsa usta. Zelo pa pomaga tudi življenje plemen, ki so do današnjega dneva ostala na nižjih stopnjah razvoja, življenje takozvanih divjakov, sicer ne vedno po praviči tako imenovanih.

Leta 1877. je izšla knjiga "Ancient Society, or Researches in the Lines of Human Progress

from Savagery, through Barbarism, to Civilization". Avtor je bil Amerikanec Lewis H. Morgan, ki je dolgo živel med Indijanci in preučeval njih življenje. V njej je skušal spraviti red v človeško prazgodovino in ga utemeljiti. Pri znanja ni začetkoma imel za svoj trud, pač pa je doživel mnogo nasprotovanja. Danes velja njegovo delo v strokovnih krogih za klasično. Tekom časa se je sicer material za študij te vrste pomnožil in ta ali ona manje pomembna posameznost njegovega dela se izkazuje kot pomota. Toda v glavnih potezah velja, kar je predložil svetu in zlasti je porazdelitev razvoja v dobe, kakor jih je on označil, tudi danes splošno priznana.

Rezultati Morganovih raziskav se močno vjemajo z Marxovimi in s takozvanim materialističnim pojmovanjem zgodovine. "Okretnosti v produkciji življenjskih sredstev — pravi Morgan — je merodajna za človeško nadvladanje prirode. Od vseh bitij je edini človek došel do skoraj brezpogojne vlade nad proizvajanjem živil. Vse velike dobe človeškega napredka se krijejo direktno ali indirektno z dobami razširjenja virov vzdrževanja življenja."

Na tej podlagi deli Morgan vso zgodovino — pisano in nepisano — v tri glavne dobe; imenuje jih divjaštvo, barbarizem in civilizacija. Preučevajoč preteklost, se bavi seveda poglavitno s prvima dvema in s prehodom v tretjo. In prvi dve deli še vsako na tri stopnje, na nižjo, srednjo in višjo. Te delitve ni Morgan napravil samoljubno, ampak po določenih znakih, in sicer naslednje:

A.) Doba divjaštva.

1. Nižja stopnja obsega to, kar bi imenovali otroštvo človeštva. a to dobo ne moremo pričakovati direktnih prič; orodja nam tedanji človek ni mogel zapustiti, moramo računati s stopnjo, na kateri je bilo na človeku največ živalskega. Dokaz za eksistenco takega bitja podaja Duboisova najdba kosti takozvanega "Pithecanthropus erectus" (po konci stoječ opični človek), izkopanih na otoku Javi leta 1902. To bitje je imelo sicer nekoliko večje možgane kakor gorila, toda manjše od tipa katerega koli doslej znanega človeka katere koli dobe.

V gorkih tropičnih krajih se je razvil ta človek in tam je nedvomno tudi živel ves čas, kar ga obsega ta stopnja. Verjetno je, da je bival pretežno na drevju, kjer je bil še najbolj varen roparskih zveri. Izmed vseh narodov, kar jih je postalo znanih v zgodovinski dobi, ni bil na eden več na tej najnižji stopnji, na kateri se je, kakor kaže, pretežno hranil s sadovi, raznimi orehi in koreninami. Tudi njegovo vzajemno sporazumevanje je začetkoma moralo biti živalsko — o katerem vemo, mimogrede, rečeno, doslej še malo. Geste, ki so sčasoma dobile določen pomen, in neartikulirani glasovi, so bili tisto, iz česar se je pozneje razvil jezik.

2. Srednja stopnja se pričinja z rabo živali, rib, rakov, raznih školk i. t. d. za hrano. V to dobo spada tudi raba ognja, že zato, ker je ribja hrana le s pomočjo ognja popolnoma porabna. Seveda ni imel divjak še vžigalic. Začetkoma sploh še ni znal delati ognja. Na vulkaničnem otoku Andamanu se poslužujejo ondotni, v nizkem divjaštvu zaostali prebivalci, še dandanes le ognja, kakor ga dobe v prirodi, kadar trešči ali pa kadar bruha vulkan. V takem slučaju hle zažigat veje in ta ogenj hranijo z vso skrbnostjo ter si za eventualno tudi vzajemno posojajo.

Raba ognja je pomenila za človeka neprecenljiv napredek in dolgo se je spomin na to ohranil pri vseh narodih v religioznih ceremonijah, katerih ostanke najdemo celo danes še v krščanstvu.

Novi način hrane in ogenj sta napravila človeka bolj neodvisnega od podnebja in kraja. Sledeč toku rek in bregovom se je pleme lahko tudi v divjem stanju razširilo skoraj po vsej zemlji. Pričelo se je veliko potovanje, kar pričajo najdbe takozvanega paleolitičnega orodja, razširjenega po vseh mogočih krajih Azije, Evrope in severne Afrike. Orodje je za te predmete že skoraj preveč rečeno; surov kamen, le surovo obit, je služil vsem mogočim potrebam in je bil orodje in orožje obenem.

V novih krajih je našel človek tudi novo hrano, ki mu je ogenj napravil bolj užitno. Z iznajdbo posebnega orožja, lesenega beta in suhlce z ostrim kamnom, mu je postala tudi divjačina bolj pristopna. Verjetno je, da je bil dotlej mesojedec le tedaj, če je slučajno naletel na mrtvo žival. Takozvani lovski plemen, o katerih govore včasih knjige, pa pač nikdar ni bilo, namreč plemen, ki bi živela izključno od lova. Zakaj sadovi lova so preveč nezanesljivi.

Zdi se, da so ljudje vsled pomanjkanja hrane na tej stopnji postali kanibali. Okostja, ki jih je našel profesor Gorjanovič-Kramberger blizu Krapine, kažejo jasno, da so tedanji ljudje bili ljudožrci. Kanibalizem se je potem zelo dolgo ohranil in ga je bilo še v naših dneh precej po svetu.

Na srednji stopnji divjaštva so bili domači Avstralci in prebivalci mnogih polineških otokov, ko so jih odkrili belci.

3. Višja stopnja se pričinja z izumom loka in pušice. Engels pravi o tej stopnji: Vsled izuma tega orožja je postala divjačina redno živilo in lov ena normalnih panog dela. Lok, struna in pušica predstavljajo že zelo kompliciran instrument, za katerega iznajdbo je treba nabrati izkušenj in poostrenih duševnih moči, torej tudi poznavanje mnogih drugih iznajdb. Če primerjamo narode, ki poznajo sicer lok in pušico, ne pa lončarstva (od katerega šteje Morgan prehod v barbarstvo), najdemo v resnici že nekakšne začetke naseljevanja v vaseh, neko nadvla-

davanje produkcije živil, leseno posodo in orodje, tkanje na roke pletene košare iz lubja in trstike in brušeno (neolitično) kamnitno orodje. Večinoma sta ogenj in sekira tudi že pomagala napraviti čoln iz enega debela, a tupatam tudi deske in kole, za gradbo koč.

Ves ta napredek najdemo na primer pri severozapadnih Indijancih Amerike, ki so pač poznali lok in pušico, ne pa lončarstva. (Druga indijanska plemena so bila pač veliko bolj napredna.) Za divjaštvo je bil lok s pušico toliko, kolik za dobo barbarstva železni meč, in za dobo civilizacije puška: Odločilno orožje.

B. Doba barbarstva.

1. Nižja stopnja se računa od vpeljave lončarstva. V mnogih slučajih se lahko dožene, da se je to pričelo na ta način, da so pletene ali lesene posode pokrili z ilovico, da bi jih zavarovali proti ognju. Potem so spoznali, da dela ilovica tudi brez notranje posode dobro službo.

Najznačilnejši moment za to dobo je krotitev in reja živali in nega rastlin. Pri tem pa prihaja različnost kraja zelo v poštev. Tako na primer je imela vzhodna zemeljska polovica skoraj vse za vdomačitev sposobne živali in vse za kulturo primerne vrste žitnic razun ene. Nasprotno je imela Amerika izmed živali le lamo za ukrotiv, od žita pa le eno vrsto, sicer najboljšo, koruzo. Ta razlika prirodnih pogojev je povzročila, da je šlo poslej prebivalstvo vsake zemeljske polovice drugo pot.

2. Srednja stopnja. Na vzhodu se pričena s krotitvijo živali, na zapadu pa s kulturo rastlin s pomočjo namakanja, in z rabo na solncu sušenih opek in kamna za stavbe.

Razvoj v periodah barbarstva je zelo zanimiv in obsega bogat material, zato se bomo z njim ob priliki natančneje pobavili. Tukaj naj zadostuje, da se je na omenjeni stopnji razvilo tudi pastirstvo, zlasti pri nekaterih narodih, živčih v za to posebno primernih krajih, na primer pri Semitih po travnatih ravninah Evfrata in Tigrisa, pri Ariji v Indiji, ob rekah Oksus in Jaksartes, ob Donu in Dnjepru.

Kanibalizem izgine na tej stopnji. Le kol religiozno dejanje, ali kar ima skoraj enak pomen, kot čarovno sredstvo se najde še tupatam.

3. Srednja stopnja prinaša kot glavno pri dobitve topitev železne rude. Na to stopnjo so se samostalno povzpela le plemena na vzhodni polovici zemlje. Ta doba je, kar se tiče napredka v produkciji, bogatejša od vseh prejšnjih. Pripadajo ji Grki takozvane junaške dobe, italška plemena kratko pred ustanovitvijo Rima, Tevtoni iz Tacitove dobe in Normani Vikinške dobe.

Železni plug je omogočil poljedelstvo v pravem smislu. S tem je bilo spojeno izsekavanje gozdov, pomnožitev travnikov in polja in gostejša obljudenost. Najlepšo sliko te stopnje nam dajejo Homerjeve pesmi, zlasti Ilijada. Tu

je razvito železno orodje, meh, ročni mlin, izdelavanje olja in vina, voz, stavba ladij, začetki umetne arhitekture, obzidana mesta.

Raba pisave s črkami označuje prehod iz te dobe v civilizacijo. Tudi ona ima svoje stopnje, katerih najvišja je seveda doslej naša s pravo industrijo in umetnostjo.

Da je trajalo divjaštvo nadalj, je razumljivo, kajti težko je bilo človeku brez sredstev napredovati, nabirati izkušnje in jih porabljaliti. Vsak začetni napredek je olajšal nadaljne korake. Vsi uspehi in neuspehi preteklosti služijo danes nam, naši posrečeni in ponesrečeni poizkusi bodo služili tistim, ki pridejo za nami. Pot od pridobitve do pridobitve se neprenehoma krajša. Na vsej tej poti pa je nad vsako tajitev očiten trajen napredek, četudi ne gre vedno v ravno črti in je pogostoma prepleten z reakcijami.

Z razvojem materialnih sredstev se razvija in napreduje tudi družba. Stopnja, na katero je človeštvo dospelo v dolgem romanju tekom nešteti stotisočletij, je neznansko višja od nižave, na kateri je moralo naše pleme pričeti, toda zadnja ni in ne more biti. Tendenca razvoja sega dalje in dalje. Naša naloga pa je, da pomagamo s svojimi močmi pomikati voz dalje. To, kar so storili nešteti rodovi pred nami v najtežjih razmerah, moremo poplačati le na ta način, da pomnožimo, kar smo našli dobrega, z novimi sadovi svojega dela, z zboljšanjem družbe, z ustvarjanjem novih pogojev za nov napredek.

Kje je Liga narodov?

V teku vojne in ob njenem zaključku se je mnogo govorilo o Ligi narodov. Dokler ni bil podpisan versailski mir, se je mislilo, da bi bila taka Liga — akoravno kapitalističnega značaja — koncem konca vendar neke vrste organizacija, potom katere bi se dalo urejevati vsaj nekatere mednarodne zadeve, ki bi gladile pot resnični demokraciji. To se je mislilo tedaj, ko bi bili Ligi pristopne socialistično urejene države iz vstočnih in centralnih krajev Evrope. Po versailski mirovni konferenci, so bile vse take nade seveda pokopane. Liga narodov, ki je bila zasnovana tamkaj, nima danes za socialiste nobenega pomena več. Toda nismo samo socialisti tisti, ki ne vidijo v Ligi narodov nobenega inštrumenta za delitev pravičnosti, ki naj pomiri narode in postavi svet v normalni tir. Nekako tako kakor socialisti — čeprav z drugih vidikov in z drugih motivov — sodijo o Ligi narodov tudi nekateri kapitalisti.

Chikaška Tribuna je objavila pred kratkim članek, ki je sicer politično tendenciozen in ima namen podpreti stališče republičanske stranke, ki je ves čas nasprotovala sprejetju mirovne pogodbe, kakor je bila sestavljena v Versaillesu. Toda vzlic temu, da so nasprotniki Lige narodov, bi vendar radi videli, da dotična Liga funkcionira, če že ne radi drugega, vsaj zato, da zastavi pot ruskim boljševikom, ki po

njih mnenju ogrožajo zapadno in celo ameriško "demokracijo". Z resnično demokratičnega stališča njih kritika napram Ligi sami torej precej šepa.

Med drugim piše Tribuna: "Poljski fiasko razkriva Ligo narodov kot eno najbolj nespametno in nevarno ustanovo. Velika Britanija in Francija sta tista mogočna naroda te zamišljene Lige, ki jo podpirata denarno in drugače, da funkcionira. Poleg Rusije je Francija edina velika militaristična država v Evropi. Britanija je velika sila na vodi.

"Ta dva naroda sta v Ligi in dobila podporo, ali bi jo morala dobivati, od vseh civiliziranih narodov, izvzemši od Mehike, ki ni bila sprejeta v Ligo, in pa Zedinj. držav, ki se ji niso hotele priključiti. Podpira ju Italija in pa mali narodi, katerim se smatra Anglija in Francija za varuhe. Uravnati imajo zadeve le z Rusijo in njenimi prejšnjimi pripadniki, ter s poraženimi sovražniki.

"Ampak Francija in Britanija ne operirata v Ligi narodov, ker ne morete kontrolirati svojih krajev. S Turčijo ne morete obračunati. Avstrijo sta izstradale, Ogrsko sta prepustile, da jo je oropala Rumunija, nad katero sta izgubile kot z zaveznico kontrolo; Bolgarija se jima je izmuznila iz rok, in Grško, njiju zaveznico, izpostavlja prav sedaj nevarnosti, iz katere se zna vsak čas izcimiti nova balkanska vojna. Kitajske niste mogli obvarovati pred izkoriščanjem njiju zaveznice Japonske; nezmožni sta bili, da ukrotite celo D'Annunzia, ki je provociral vojno z Jugoslavijo.

"Zavzeli sta stališče proti Rusiji, ki je vodilo do razkačenja rdečkarjev, toda ko sta jih razdražile, niste storili nobenih korakov, da bi ustavile njihovo prodiranje proti zapadu, dosegle ste pa to, da so se združili proti invaziji v Rusijo vsi Rusi. Z Rusijo sta začeli vojno s skrhanim orožjem. Vrgli ste proč vojni material in denar s pustolovščinami, ki so jih vodili Denikin, Judenič in Kolčak. Pograbili ste kraje, ki jih niste mogli zavarovati z garnizijami in proglašale ste nove meje, ki so bile za obrambo nemogoče. Pognali ste v medsebojni boj Sirce in Arabce in izpostavili ste v Armenee napadom Kurdiv in Turkov.

"Vse to so dejanja, ki se jim človek po dobljeni vojni čudi, in izmed vseh čudovitih sadov te politike, je nadvse čudno rusko-poljsko poglavje.

"Svečane besede, ki so bile zapisane v mirovno pogodbo, niso imele nobene praktične veljave. Liga je bila ustanovljena in eksistira. Na papirju ima tudi svoj program, določen za vse slučajne nujnosti, toda kakor hitro se ta nujnost kje pokaže, delujeta le Britanija in Francija, bodisi da izvršujeta svoje korake sporazumno, ali pa v konfliktu, in to vedno izven Lige narodov.

"Poljska zadeva je ena najjasnejših pojavov, ki bi morala priti v delokrog Lige narodov (sic!), toda Liga narodov nima z njo nobenega opravka. Poljska ni le članica Lige narodov, ampak je direktno njena ustvaritev. Ali Poljska ni ostala v nji po Ligi določenih mejah, ampak je začela vojno z Rusijo vzlic temu, da je bila posvarjena. Poljska je izzvala Rusijo, ki postaja sedaj nevarna vsi zapadni demokraciji. Šla je v vojno, ki danes ogroža njeno popolno uniče-

nje, in Liga se niti ne zgane, da bi vpoštevala svoje naloge, ki jih ji predpisujejo njena pravila, člen X. To je tako iznenadljivo, da jemlje sapo celo tistim nasprotnikom Lige narodov, ki so že zdavnaj trdili, da so njeni načrti iluzorični, in da se bodo pri prvi priliki izkazali v praksi za neuspešne.

"Velika Britanija, ki nima vojaštva, preti Rusiji z vojno, kakor da ni slišala za regulacijo svetovnih zadev o nobenem boljšem projektu. Če se je kedaj pokazalo, da so bile Zedinjene države odkrite, ko so njeni zastopniki odklanjali neumestne obljube, katere ni mogoče izpolniti, nam ta prilika podaja dokaze za to.

"Če bi mislili, da bi bili načrti Lige izpeljivi, tedaj bi Liga narodov vprašala Brazilijo, Chile, Argentinijo, Švedsko, Norveško in Nizozemsko, naj da vsaka njej odmerjajo kvoto vojaštva, da brani Poljsko mejo.

"Nepretirano mnenje je, da Britanija in Francija sploh ne vpoštevata Ligo narodov, pa operirata neodvisno, ker tistih altruističnih in moralnih navodil, ki so tamkaj zapopadena, sploh ne morete zastopati.

"Če bi imele priliko pokazati se v Ligi narodov, in bi tamkaj zahtevale od Južne Amerike, od Evrope in od Azije tiste kvote sil, ki so za take slučaje odmerjene, bi jih spustili gotovo sedaj nad rdečkarje, toda leti ne nameravajo tega.

"Ali z Ligo narodov, ki se svetu prikazuje, da eksistira, operirati pa vse njene igre Britska in Francija, postane to lahko nevarno za ves svet. Rdeča Rusija postane lahko tako nevarna zapadni Evropi in tudi Ameriki, kakor je bila imperialistična Nemčija. Nevarnost je skočila z enega konca na drugega, kajti avtokracija rdeče Rusije je za svetovni mir tako nevarna, kakor je bila avtokracija militaristične Nemčije.

"Britska in francoska diplomacija, ki se ne zme-nite za svečane besede v mirovni pogodbi, je razdražila Rusijo, ne stori pa ničesar za obrambo Poljske, in obenem slabe Nemčijo. Ko je izstradala Avstrijo in raztrgala centralno Evropo v skupine nezaupljivih nasprotujočih si narodov, odpira sedaj rdečkarjem pot naravnost v srce Francije in do atlantiškega obrežja.

"Odkritosrečni Angleži pripovedujejo, da ima Anglija v Krimiji svoje načrte, in da bo podpirala generala Vrangla tako dolgo, dokler ne razdraži vso Rusijo proti zapadni Evropi.

"Vemo, da je ta nepošten mir in neuspešna mirovna pogodba povzročila velikansko konfuzijo, žalost, trpljenje in več vojn, kakor katerikoli mir, ki se je kedaj sklepal v zgodovini. Hipokritični sporazumi diplomatov so zbudili v potlačenih ljudstvih vsepovsod gibanje za osvoboditev. Ropanje zemlje je povzročilo več sovražnih meja, kakor jih je bilo kedaj pred vojno. Sovraštva na vseh krajih in koncih so bolj vidna, kakor v teku vojne same. In dosego teh razmer se je od nekaterih zahtevalo, naj podpiše tudi Amerika."

Chikaška Tribuna je vseskozi kapitalistični list in sovraži socializem iz dna duše, toda kar se njene

kritike o podpisanju mira v Versailu tiče — miru, iz katerega izhaja sovraštvo in iskre, ki lahko vsak čas zapalijo novo svetovno vojno, ima "Tribuna" prav.

Odsevi dneva.

"Nov potres v formi boljševiške invazije grozi Evropi," je dejal ogrski ministrski predsednik Pavel Teleky ob priliki otvoritve zasedanja parlamenta, ki zastopa civilizacijo ogrskih krščanskih teroristov. Teleky je hotel potolažiti gospodo v Parizu, pa je še dodal k svoji izjavi: "Ako bo Poljska poražena, tedaj bodo prapor krščanske demokracije branili Madžari."

Prapor krščanske demokracije je bil že davno potlačen v blato. Ko je cerkev dobila posvetno moč, je sama razvila vladno nasilja, ki je brez primere v zgodovini. Sežiganja, umori, ječe, natezalnice in razdejanja so čednosti, ki so krasile "krščansko demokracijo" skozi srednji vek po Evropi. Na Ogrskem se še sedaj razumejo na take stvari. Ampak to ni bila demokracija, niti krščanska demokracija, pač pa je bila tiranija pod krinko krščanstva za interese papežev in druge cerkvene in plemenitaške gosposke.

Ogledalo "krščanske demokracije" je Vatikan, prestolnica Svetega očeta. Sijaj, kakršnega se ne opazi več na nobenem dvoru, še vedno kraljuje v palačah rimskega jetnika. Toda nov čas je prisilil tudi sveto stolico, da prične misliti na moderniziranje. Vatikan, ki si je ohranil do sedanjega časa vse stare tradicije papeževnega dvora iz starih časov moči in slave, je imel tudi naredbo, ki je prepovedala rabo avtomobilov za kardinale in druge vatikanske duhovnike. Vozili so se v kočijah, ki so še spominjale na čase, ko so se v njih vozili samo ljudje iz zelo visokih, aristokratskih in duhovskih slojev. Kočije so izgubile svoj pomen in nadomestili so jih avtomobili, v katerih se pa ne vozijo samo grofje in prelati, ampak tudi navadni ljudje. Zato se je Vatikan držal svojih kočij, ki so vsaj spominjale krščanske demokrate na čase, ki se ne povrnejo več. V začetku julija pa je izdal papež novo naredbo, ki dovoljuje kardinalom in drugim prelatom, da se smejo voziti v avtomobilih.

Cerkev je v svojih časih zapirala in mučila učence in iznajditelje. Vsaka nova iznajdba, vsako novo razkritje je izpodjedalo vpliv cerkve in vero v njene dogme. Prapor "krščanstva" proti napredku, proti kulturi, so branili mogočnejši ljudje kakor je Teleky, ampak napredek je šel naprej, preko papeževnega Rima, v katerem je danes papežev le še Vatikan.

V Farnboroughu v Angliji je bila dne 20. julija t. l. pokopana francoska cesarica Evgenija, soproga cesarja Napoleona III. Pogrebnim ceremonijam so prisostvovali angleški kralj, španski kralj, odstavljeni portugalski kralj in njihove soproge ter

zastopniki drugih dinastij in plemenitaških rodbin ter poslaniki raznih evropskih držav, da izkažejo zadnjo čast nekdanj mogočni cesarici. Cerkveni dostojanstveniki v briljantnih oblačilih so opravljali ceremonialne pogrebne obrede v sijaju in blišču, kakor se spodobi pokopavati vladarje in vladarice. Navzoči kralji in principi pa so imeli zgovorno priliko premišljevat o nevhvaležnosti narodov, ki nočejo več cesarjev in kraljev po milosti božji.

Iskra življenja je tlela v cesarici Evgeniji 94 let; v razvoju človeštva pomeni 94 let malo dobo, kapljico v večnost, toda Evgenija je v teku svojega življenja doživela mnogo, zanjo ne povsem prijetnih dogodkov. Iz španske kneginje de Montijo je postala francoska cesarica, kjer je vsled svoje lepote in zvičajne spretnosti dobila vpliv v najvišje vladne kroge. Njena zasluga je bila, da je prišel avstrijski Maksimilijan v Mehiko, kjer se je proglasil za cesarja nad državo, katero si ni nikdar podvrgel.

Leta 1870 je bil njen soprog, cesar Napoleon III. poražen v bitki pri Sedanu in ujet, medtem, ko so se v Parizu zbrale razsrjene množice in zahtevale obnove republike. Republika je bila proglašena, krasotica Evgenija pa je s pomočjo lojalnih služabnikov z velikimi težavami pobegnila iz Pariza v Anglijo. Na bojiščih pa so padale žrtve vsled intrig njenega dvora in Bismarckove politike. Zgodovina Francije je ne bo ohranila v prijetnem spominu.

V času, ko so se nemške armade približevale glavnemu mestu Francije, je bila Evgenija v Parizu in poslušala grmenje nemških topov, ki so jo spominjali na enak slučaj leta 1870, ki so prinesli konec francoski monarhiji. Pravijo, da se je zelo razveselila, ko so ji povedali, da je poražena nemška armada in da je kajzer pobegnil. Nemčija pa se je razglasila za republiko. V srečo je gojila maščevalni čut do Nemčije, in z njenim porazom je bila njena dolgotrajna želja potolažena. Evgenija je doživela konec treh mogočnih evropskih cesarstev in konec kitajske monarhije. Videla je, kako je izgubil krono portugalski kralj, in v kaki naglici so izginili prestoli nemških kraljev in knezov. Tisti, ki pravijo, da je na svetu vse tako kot je bilo, naj študirajo zgodovino od leta 1870 do danes in potem še sto let nazaj. Prišli bodo do drugega zaključka, kakor pa monarhist Teleky, ki oborožuje ogrske kmete za obrambo krščanske demokracije.

Zgodovina zadnjega poldruega stoletja je polna burnih dogodkov, ki so pretresali temelje človeške družbe in imamo jih tudi v današnjih časih. Zgodovina človeštva je večni boj, ki se bo nadaljeval v eni ali drugi formi, dokler bo tlelo življenje na zemlji. Eno stoletje boj je bilo treba, da smo napravili par majhnih korakov iz barbarizma v civilizacijo, ki še ni civilizacija.

Proletarec je glasilo slovenskega socialističnega delavstva v Zedinjenih državah. Proletarec je list, ki propagira zasocialistični program, ki vzgaja značaje in razredno zavest med delavstvom. Razširjajte Proletarca.

Mikita Juhimovič Šapoval:

Ukrajina in Slovani.

(Konec.)

Delavske mase so pričele z buržvazijo odločilni boj; dolg bo ta boj in trd, zmagovalec pa bo tisti, ki prinese svetu ideale novega življenja, novo veliko organizacijo človeštva. Kateri narodi so dali iniciativo za ta boj za boljši svetovni red?

V vzhodni Evropi sta dva velika slovanska naroda — ruski in ukrajinski — postala začetnika velikega gibanja. Na vzhodu je vzplal veliki požar, ki sežge stari svetovni red in njegove trhle oblike. Že tri leta žari na vzhodu revolucionarni ogenj, ki meče krvavo senco preko vse Evrope; polovica, ki se je zgrudila, je odvrгла težo carjev, kraljev, vojvod in knezov, osvobodila tlačane iz okov in jih povedla na pot k ustvaritvi lastnega družabnega reda. Ogenj revolucije je uničil verige slovanskih narodov in stopnjema prihajajo v revolucionarne vrste. Slovani so bili zatrti in imajo neugonobljiv čut za svobodo, ki jih žene z elementarno silo naprej. Vzhodna Evropa je dolgo živela s svojimi idejami, sanjala o novi lepi Evropi, in sedaj uresničuje svoje čarobne sanje. Vzhodna Evropa — to so Slovani.

Očiščeni v ognju revolucije korakajo ti narodi naprej; zaman ne pospravljajo s takim pogumom starih malikov in razvalin buržvaznih zgradb s poti. Proti tej vzhodni Evropi so vstale vse temne sile evropske kulture, to se pravi kapitalizma; ali ta zagonetna in strašna sila se uporno brani proti neštevilnim sovražnikom iz starega sveta. In v tem, v zgodovini nezasižanem boju zmaga. Rusi in Ukrajinci so iniciativni narodi, polagajo višjo sintezo svoji svobodi in bodo stali na čelu Slovanov, Slovani pa bodo stali na čelu sveta.

Slovani so sedaj središče človečanske kulture, voditelji človeštva. Rim je padel, Pariz pade in London in New York, njih vloga pa pripade Petrogradu, Moskvi in Kijevu. Pač bo trajala agonija zapadno evropskega gospodstva dolgo. Tudi še niso vsi Slovani prekoračili praga novega življenja, ali nič ne ustavi neizogibnega pohoda zgodovinske nujnosti. Morda bo velika revolucija otresala okove deset, dvajset let, ali zmaga je njena. Vsa njena gesla se ne uresničijo, toda glavno, kar nam poda revolucija, je možnost, da se položi temelj za novo človeško družbo. Mogoče, da ne bodo nekateri njeni eksperimenti uspešni in da se ne vžive takoj; treba pa je prekoračiti prag železne kapitalistične kletke, priti ven in korakati naprej.

Velika kulturna vloga revolucije, ki se je prikazala med Slovani, je znamenje, da se pričinja svetovna vloga Slovanov, da se je središče človečanske kulture premaknilo na vzhod in da bo to resnični vzhod svetovne luči — socializma.

Slovani so novi junaki zgodovine. Naj zapadnoevropski narodi trgujejo, računajo, diplomatizirajo; nimajo pa več novih idej, manjka jim odločnosti, navdušenja in romantizma. Na zapadu so se tudi so-

cialistični ideali izpremenili v aritmetične naloge v trgovini, v parlamentarne intrige in v čudne razlage socializma. Zapadno evropske stavke in revolucije imajo specifični značaj računske bilance in bilanceiranja. Pogubno vpliva buržvazna ideologija na pripravljane mas; zapadnoevropski socialisti bodo potegnjeni v vrtinec, toda voditelji človeštva na poti k novim ciljem ne bodo. Vzhodnoevropska revolucija je vihar, vse uničujoč plamen, element, ki ima pogum rušiti in graditi nove piramide, postavljati stražne svetilnike neznane višine in moči. In z njih zvoni izzivajoči glas vzhodnih zvonov in se mogočno razlega nad vzhurkanim morjem življenja. Ali je njegovo pristanišče varno, ali je zanesljiv zvok zvonov? Vsi upajo, da najdejo tam rešitev in da priplavajo na deskah razbitih svetovnih bark do novih bregov.

Veliki in mali revolucionarji, voditelji, revolucionarne skupine in mase vzhodne Evrope vedo, da bo pot osvoboditve trnjeva, toda nepomirljivo sovražijo staro življenje in mogočno vero imajo v novo življenje — vera pa prestavlja hribe.

Gotovo je, da najdejo ruski, ukrajinski, beloruski narod, prebivalci baltičskih krajev in kavkaških gora formulo velikega pomirjenja z novim življenjem in ni dvoma, da jim bodo sledili tudi drugi slovanski narodi, ki čutijo ognjeni dih revolucije.

In če bo stal vzhod na čelu osvoboditve človeštva in če povede delavski razred v areno zgodovine, vprašamo: Kdo je vzhod? To so Slovani. In tem bojujočim Slovanom pripada tudi ukrajinski narod, ki je dal zgled slovanskega edinstva že leta 1919, ko je revolucionarna vlada, kateri je imel čast pripadati tudi pisec tega članka, pozdravila voditelja Čehov, profesorja Masaryka in poskrbela orožje, obleko, hrano in drugo za češke legije.

V tistem času sta stali Nemčija in Avstro-Ogrska še trdno in njiju prodiranje v Ukrajino je bilo nevzdržno. In takrat so gališki Ukrajinci pozdravili Masaryka na tisočglavnem shodu v prostorih Centralne Rade s soglasnim klicem: Dol z Avstrijo! Kdor razume historične dogodke, bo pozitivno ocenil to dejstvo, ki dokazuje, da simpatizira ukrajinski narod z vsemi, ki se bojujejo za svobodo. In to je slovansko zedinjenje. Ukrajinski narod seveda ne simpatizira z Denikinom, s poljsko žlahto in z gospodi kapitalisti.

Velika vloga slovanskega delavskega razreda je tudi v smislu zbližanja delavskih mas v bratsko zvezo; —slovanofili smo ponosni na to, da je Slovanom pripadla vloga osvoboditve ljudstva od turškega, madjarskega, germanskega jarma in od slovanofilstva vladnih izsesovalcev. V težkem boju zmaga ukrajinski narod nad ruskim carizmom in nad poljsko žlahto in poda roke ruskemu in poljskemu narodu, nikakor pa ne carskim generalom in poljskim žlahčičem.

Zaman je trud črnega imperializma. Ukrajinski narod doseže svobodo, ker čuti svojo zgodovinsko nalogo, in bo slovanski narod, ki ga bodo cenili in spoštovali, ker se bojuje za svojo svobodo in ne more biti ne suženj ne gospodar, ampak samostalen, kulturni brat enako vrednih bratov.

ABDITUS:

Gospodarska in socialna vprašanja v Sloveniji.

(Nadaljevanje.)

Za socializacijo.

Izhod iz našega sedanjega neznosnega stanja je mogoč samo s pomočjo produktivnega dela. Le če se bo več pridelalo, se bo moglo tudi več konsumirati. Povsod in vselej se je pokazalo, da je produktivno delo podstava vsemu življenju in da tudi organizirana družba brez dela ne more nikamor naprej. To se je pokazalo zlasti tudi v sovjetski Rusiji. Boljševiški režim izkuša ljudi tudi prisilno zopet spraviti k rednemu delu. L. Trocky je na konferenci zastopnikov mestnih občin, 28. marca 1918, v Moskvi v svojem govoru poudaril: Le delo, disciplina in red morejo rešiti socialistično sovjetsko republiko.

Zmotna pa je misel, da je mogoče dvigniti produkcijo v zadostni meri s sredstvi, ki jih kapitalisti danes zopet uporabljajo. Prisilno delo je le malo koristno in zato so stare metode prisilnih odredb nezadostne. Po dolgoletni vojni je vse tako razbito in manjka vsega v takšni meri, da bi morala produkcija v naših dneh daleč nadkriljevati predvojno. Tega pa s silo ni mogoče doseči, zakaj že star pregovor pravi, da prazen žakelj ne stoji po koncu. Če hočemo dvigniti produkcijo, moramo to tudi omogočiti s pametnimi socialnimi odredbami in preuredbami. Predvsem se morajo dohodki delovnega ljudstva zednačiti s cenami življenjskih potrebščin. Danes je — vsaj pri nas — delovna moč najcenejša in zaostaja za povški cen nujno potrebnih sadežev in proizvodov. Naravno je tedaj, da je veselje do dela zelo majhno. Druga nujna reč bi bila izvidava in izpopolnitev delavske zaščitne zakonodaje. Tretja odpomoč bi bila v tem, da se zmanjša brezposelnost. Vojna je uničila celo vrsto industrij, obrti in drugih prilik poštenega zaslužka. Iz vojne, taborišč itd. se vrnivši ljudje ne najdejo več svojih prejšnjih službenih in pridobitvenih mest in obsele takorekoč na cesti. Gospodarski kaos je tako velik, da sami in sploh nihče ne ve — kam ž njimi. Za vse te številne nesrečnike je treba najti druge poklice. Vsak resni poklic pa mora imeti solidno gospodarsko bazo, na katero je mogoče zidati. Ker največkrat te ni, jo je treba z velikimi težavami šele ustvariti. Te težavne gospodarske preuredbe, ki že po svoji naturi segajo globoko v življenje posameznikov in družbe vobče, pa ni mogoče izvesti brez krepkega sodelovanja države.

Pridemo torej do vprašanja socializacije podjetij in industrije. Baš zaradi tega, da moremo dvigniti produkcijo, je socializacija naravnost neodvratna. Kaj pomenja socializacija? To pomenja preiti v nov gospodarski sistem, pri čemer zopet preti nevarnost, da se eno ali drugo podjetje zruši. Vsled tega so mogoči pripetljaji, da se večje ali manjše skupine delavoljnih ljudi zopet prehodno izločijo od dela. So podjetja ali obrati, o katerih pravimo, da so za socializacijo že "zrell", so pa tudi takšni, ki

izgube svojo življensko silo, ako bi jim izpodmaknili njih sedanjo gospodarsko bazo. Podjetje, ki je za socializacijo "zrelo", ne sme biti pasivno že po svoji naturi. Danes je veliko obratov v teku kljub temu, da so momentano pasivni. Kapitalist pokriva pasivo iz svojih prejšnjih dobičkov v nadi, da mu bo poznejši večji čisti donos pokrival sedanje prevelike izdatke. Zato bi se morda pripetilo, da bi se v kakšnem obratu, ako bi se izvedla njegova socializacija, gmotni položaj delavstva ne izboljšal, vsaj prehodno ne. Prehodno bi se pojavile velike težave tudi pri obratih, ki danes stoje, deloma ali popolnoma, bodisi, ker jim ni mogoče nabaviti potrebnih sirovin, bodisi ker so izgubili svoje odjemalce in si morajo šele poiskati novih. Nadalje so tu podjetja in obrati, ki so mogli živeti in prosperirati le v vojnem času in stoje sedaj pred vprašanjem, ali jih je mogoče ekonomsko in tehnično preurediti tako, da se bodo mogla vzdržati tudi še nadalje. Vse polno takih in podobnih vprašanj nastane, kadar se zamislimo v konkretno izvedbo socializacije. Vendar nas to ne sme motiti. Socializacija je nujna in potrebna, ker le tako se more dvigniti produkcija. V tem primeru smemo upati z novim veseljem do dela. Socializacija jamči, če ne za večji zaslužek, pa vsaj za pravičnejšo razdelitev dobička, to je nadvrednosti, ki jo sedaj prejema izključno le kapitalistični razred.

Ostanemo doma ali se izselimo?

S socializacijo je mogoče doseči pravičnejšo razdelitev čistih dobičkov, toda več ne. Kapitaliste se ž njo prikrajša, toda delež, ki bi jim bil na ta način odvzet, še dolgo ne bo zadoščal, da se zadovoljivo ublaži gmotna beda globokih vrst ljudstva.

Jugoslavija je kmečka država, to stoji. Toda cele pokrajine so, ki se same ne morejo preživljati, ker prevladuje kmetiški stan. Toda zemlja je ponekod tako revna in malo plodonosna, da pri največjem naporu delovnih sil ne more z lastnimi produkti pokriti vseh svojih potreb. Vzemimo Črnogoro! Tamošnji svet v nobenem primeru danes ne more preživljati svojega prebivalstva. Podobno je z Dalmacijo-Bosno in Hercegovino, z Liko itd. Tu vsa socializacija ne pomaga veliko. Treba je marveč poiskati in odpreti nove pridobitvene vire, sicer se mora prebivalstvo, ki se vendarle neprestano množi, izseliti v druge kraje, kjer mu bo lažje najti delo in jelo. Med številnimi problemi, ki čakajo rešitve, je za to silno važno vprašanje notranje kolonizacije. To spoznanje je sicer zelo enostavno, toda njegova praktična izvedba ni tako lahka, kakor si morda ljudje mislijo. Ljudje so dostikrat sužnji svojih navad, silno navezani na običaje, okolico, govorico svojega domačega kraja, odvisni od klime itd. Naj navedem en sam primer: Tiste goriške begunce, ki se nočejo ali ne morejo vrniti v svoje domače kraje, se je nameravalo preseliti v Makedonijo. Toda tamošnje razmere, tamošnja klima, možnost obdelovanja zemlje in razpečavanja sadežev itd. — vse je tako zelo različno od goriških razmer, da ni misliti na izvedbo kolonizacije v večjem obsegu, pa če da država še toliko zemlje na razpolaganje. S tem sem hotel poudariti le ne-

znanske težkoče, ki na nje naletimo pri praktični izvedbi takih načrtov. In vendar je problem tu in treba ga bo rešiti. Vajnejši del notranjega kolonizacijskega vprašanja se mi zdi ta, kako zanesti industrijo in obrt na deželo. Tudi tu bo težkoča, zlasti z ljudmi. Človek, ki je navajen mesta, se zelo težko privadi življenja na kmetih. Navadno kraji, kjer je mogoče vzpostaviti kakšen industrijski obrat, niso najlepši. Kadar n. pr. iščeš vodne sile, te privede pot v kakšne grape, v gorovja in malo solnčne soteske. Naselbine ne moreš ustvariti, ne da bi zidal; zidati pa ne moreš brez cementa. Toda cementa ne moreš producirati, če nimaš premoga. Ko so premagane te težave, pridejo druge, predvsem z ljudmi. Treba je najti za dotično delo porabnih ljudi, ki imajo voljo se v novih krajih stalno naseliti. Šele potem bo mogoče začeti z delom. Vse gospodarsko življenje je kakor veriga s svojimi členi in sklepi. Premagati je treba velike težave in ovire tudi še potem, če se sploh dela in delati more.

Treba je tedaj sploh dvigniti in razširiti industrijo in obrt in to, kar nam je vojna zapustila v razvalinah, spraviti zopet v tek. Vsako zavlačevanje tega dela je v škodo splošnosti. V tem primeru gredo interesi industrijecev in delavstva velikokrat isto pot. Zakaj ne varajmo se: silno težko bo dopovedati ljudem, ki o industriji nimajo nobenega pojma, da je treba državi polagati vso pažnjo na to reč. Nek minister iz našega prvega koncentracijskega kabineta se je silno začudil, ko se ga je prosilo za podporo v takšni zadevi. — "Kaj še niste v Sloveniji zaprli tistih par tovarn, ki jih še imate tam gori?" je vprašal. "Čemu pa vam bodo? Premog porabimo lahko boljše!" — Takšnih ljudi je v Jugoslaviji silno veliko.

(Konec prihodnjšč.)

UTRINKI.

Na rusko-poljski fronti je zadnje dneve prenehalo gremenje topov. Poljska vlada je poslala v Moskvo noto za premirje, ker so poljski imperialisti v službi zunanjih kapitalističnih sil izgubili bojno igro.

Sovjetska vlada je odgovorila dne 24. julija princu Sapiehi, poljskemu zunanjemu ministru, da je dala vrhovnemu poveljništvu ruske armade nalog prirediti s pogajanj s poljskim armadnim vodstvom za premirje. Kraj pogajanj določi poveljništvo ruske armade.

Nekateri poljski ministri so odstopili in njihova mesta so zavzeli socialisti in zastopniki agrarcev. Tako poročajo brzoglavne vesti. Namen reorganizacije poljskega kabineta je, da se iz njega spravi tiste ministre, ki so bili za vojno proti Rusiji in na njihova mesta postavi ljudi, ki so prijazni ruskim boljševikom. Na ta način upajo, da bo sovjetska vlada dala Poljski milejše mirovne pogoje.

Za mir med Rusijo in Poljsko je skušala posredovati Anglija, toda moskovska vlada je odločno odklonila vsako vmešavanje Angležev ali katere druge

sile in je izjavila, da če žele Poljaki mir, naj to povedo direktno in se direktno pogaja z Rusijo. Vsled neuspeha poljske armade, ki ga je imela na vsi fronti v umikanju in bila že celo Varšava v nevarnosti, da jo okupira sovjetska armada, je nastalo v diplomatskih krogih Francije in Anglije nervozno gibanje za sklenitev hitrega miru, da se s tem reši Poljsko pred poplavo boljševiške armade. V Londonu in Parizu so grozili Rusiji, da bodo prišle na pomoč Poljski vse zavezniške države, ako ne preneha s prodiranjem v poljski teritorij. Ako bi zavezniške države prišle ob pravem času s tako grožnjo proti Poljakom, predno so ti prišli z ofenzivo proti Rusiji, bi danes ne bilo v Parizu in Londonu toliko histerije vsled boljševiške nevarnosti, ki bolj in bolj ogrožava "zaprano civilizacijo". Ampak zavezniški so navozili Poljski municije, eroplanov in drugega vojnega materiala ter oskrbeli poljsko armado s svojimi oficirji z namenom, da porazi boljševizem.

Poraziti sedanji sovjetski režim v Rusiji je ena reč. Poraziti tako imenovani boljševizem je pa druga reč. Kapitalistična diplomacija smatra vse delavsko gibanje, najsibo v katerikoli formi, za boljševizem. V svoji nespameti argumentira, da če porazi ruski sovjetski režim, porazi vse delavsko gibanje in s tem ostane na svetu kapitalizem, močan in utrjen, kakor je bil.

Izgubljena igra na Poljskem jih še ne bo izučila, da so nastale na svetu nove razmere, ki jih ne odpravi noben poraz ruske sovjetske armade in da je doba carizma pokopana. Stara, tajna diplomacija je naučena delati in misliti po svojih preživelih tradicijah in če ne bi bilo predvojnih izkušenj, bi bila že sedanja zgoroven dokaz, kako se igra imperialistična diplomacija z usodo narodov vsega sveta. Tajna diplomacija buržvaznih sil odpade, kadar se ljudstvo nauči socialistično misliti in delati.

Premogarji v Illinoisu so šli na štrajk, baje proti volji unijskih voditeljev. Čikaška Tribuna vprašuje, kaj sploh reprezentirajo odborniki unij, če ne morejo kontrolirati svojega članstva. Imeli smo štrajk premikačev na železnicah, ki še sedaj traja, tudi proti volji odbornikov železničarskih bratovščin in tako gre ta reč naprej. List se pritožuje čez delavstvo in tudi njegove unijske voditelje, ki ne vedo, kako držati svoje članstvo na vajetih. "Kaj nam pomaga konservativizem v unijah," vprašuje Tribuna, "če se pa delavstvo ne ozira na vodstvo unij in razglasa štrajke na lastne iniciative."

Situacija s preskrbljevanjem premoga je v Zedinjenih državah jako kritična in če se ji hitro ne odpomore, bo prihodnjo zimo v industriji velik polom. Krivda za to pa ne bo šla delavstvu, ampak tistim, katerih pohlep po vedno večjem profitu povzroča krizo v prometu in s tem ovira dovažanje premoga v industrijalna središča. Zdravilo za odpomoč iz te situacije je podružabljenje prometnega sistema in premogovnikov.

Ruska sovjetska vlada je obvestila Anglijo, da je Rusija pripravljena stopiti z vodilnimi zavezniškimi

državami v pogajanja za uspostavljanje mirnih odnošajev med Rusijo in ostalim svetom. Kot predpogoj za pričetek takih pogajanj pa zahteva Rusija, da se ji poda general Vrangl, ki vodi protiboljševiške čete na jugu Rusije. Ruska vlada pa obenem izjavlja, da garantira Vranglu njegovo osebno varnost, ako se preda ruskim sovjetskim oblastim.

General Vrangl je naslednik generala Denikina, ki je prevzel vodstvo ostankov njegove armade. Posrečilo se mu je organizirati nekaj tisoč mož, katere mu je opremila Anglija in jih preskrbuje z municijo in drugimi potrebščinami. Ako hoče sedaj Anglija pristati v pogoj Rusije, mora pustiti svojega ljubljence Vrangla na cedilu. Neki ameriški poročevalec je poslal svojemu listu daljšo vest, v kateri trdi, da je general Vrangl čisto navadno orodje angleških industrijalnih interesov, ki bi radi dobili popolno kontrolo nad oljnimi vreli v južni Rusiji. To ni nič novega, kajti vsak pameten človek lahko ve, da so bili vsi Judiči, Kolčaki, Semenovi itd. le orodje kapitalističnih interesov, v Rusiji in zven Rusije. Možno je, da se vsled poljskega neuspeha v bližnji bodočnosti vendarle sklene nekakšen mir med zapadnimi velesilami in Rusijo. Rusija želi mir, ker ga potrebuje za svojo rekonstrukcijo. Žele ga pa tudi narodi Anglije in vseh tistih držav, katerih vlade podpirajo direktno ali indirektno oborožene konflikte proti Rusiji. Če pride do takega miru, se bo potem nadaljeval mirnejši evolucijski boj med razredi, katerega tudi zavezniški mir z Rusijo ne bo spravil s površja.

Italijanski ministrski predsednik Giolitti je govoril v poslanski zbornici o gospodarskem ozdravljenju države. Well, to ni nič novega; bolniki govore najraje o zdravju, evropski diplomatje pa o blaženih časih, ki naj se povrnejo, kakor so bili nekdanj.

V Moskvi se je bila sestavila delegacija ruskih strokovnih zvez, ki odpotuje na Angleško, da tamkaj prouči strokovne in politične proletarske organizacije ter splošno stanje angleškega proletariata. Delegacija ima namen utrditi med angleškimi in ruskim delavci zveze za odrešitev proletariata.

Dalje prihaja iz Moskve vest, da je izvrševalni odbor tretje Internacionalne naslovil na proletariata poseben poziv, v katerem razpravlja o parlamentarizmu, o strokovnih organizacijah in kmetiskem vprašanju.

Poleg tega je izvrševalni odbor tretje internacionalne razpusil "mednarodno tajništvo v Amsterdamu", v katerem je imel, kakor smo poročali svoječasno že v 'Proletarcu', L. Faina glavno besedo, radi njegovega strankarskega postopanja z izvrševalnim odborom. Mednarodno tajništvo tretje internacionalne v Amsterdamu ne obstoja več, oziroma nima pravice govoriti in delovati v imenu tretje internacionalne.

Platforme demokratične in republikanske stranke vsebujejo v kratkem tole: Več kapitala za kapitaliste in več dela za delavce. — Status quo.

Glasovi iz našega gibanja.

ZA EDINSTVENO DELO.

Lawrence, Pa.— Iz poročil, ki prihajajo od vseh strani je razvidno, da prihaja socialistično delavstvo v taktičnih vprašanjih do vedno večjega sporazuma. Tista manjšina, ki je trdovratno vstrajala na stališču, da se je treba posluževati v vseh deželah ene in iste taktike, ne glede kakšne so razmere, se je začela umikati.

Ko je napovedala Amerika Nemčiji vojno, je bilo med delavstvom mnogo takih, ki so mislili, da bi bilo mogoče začeti akcijo, ki naj bi vojno preprečila, ne glede na to, koliko so imeli moči za to izvedbo; kdor pa je bil bolj previden in se ni hotel vdajati tem iluzijam, je bil po njih mnenju izdajalec. Taka obsojanja so prihajala največ od strani utopističnih elementov, ki ne računajo nikdar z realnostjo.

Ravno te vrste elementi so tudi mislili, da bo Debs, ako se mu povrne svoboda — kar mu gotovo vsak zaveden delavec želi iz srca — korakal v prvi vrsti z morilnim orožjem v rokah in da je politično orožje obesil na klin. Zgodilo pa se je ravno narobe: Debs je dejal, da se politični akciji nikdar ne od-tuji, toda če pride do upeljave industrialne akcije, ki naj bi pospešila našim ciljem pot, se seveda ne bo zanemarila. S tem je hotel reči, da je za vsako proletarsko pridobitev, malo ali pa veliko. Zanj je politična akcija vedno v ospredju, pripravljen je pa govoriti tudi o industrialni akciji. In nam, ki smo včasih trdili ravno to, se od nekaterih strani predbacuje, da smo krivi, ker ni še ves svet pod sovjetsko vlado. Čas bi že bil, da se ti elementi streznijo in začno misliti na skupno delo; kajti le tedaj, če se bo delavstvo organiziralo in nastopalo enotno, je mogoče voditi boj proti skupnemu sovražniku, ki nas tišči k tlom. Ne mi, ampak naši izkoriščevalci potiskajo vse skupaj od skupnega cilja, in čim bolj smo razdeljeni v posamezne prerekajoče se skupine, tem bolj je to odrivanje od tega cilja uspešno. Če so bili sporeki te vrste prej, naj prenehajo vsaj sedaj, ko stoji ameriško delavstvo na pragu volitev, pri katerih se bo odločevala zopet usoda ameriškega delavstva za nadaljna štiri leta. Kako se bo sklepalo v senatu in v kongresu brez delavskih zastopnikov, si lahko mislimo. Bolje kot se je dosedaj gotovo ne, pač pa slabše. Če se že sedaj zbirajo milijoni, da se razbijejo delavske unije in politične organizacije, bo vse to gibanje gotovo prpto na en ali pa na drug način tudi v zbornicah, v katerih imajo ti elementje svoj upliv in direk-tivo.

Kapitalisti zbirajo milionske fondé za razbijanje delavskih organizacij in celo konservativne unije niso izuzete. Glavni boj privatnih interesov, ki hočejo za vsako ceno vzdržati sedanji sistem na površju, pa je naperjen proti organizaciji razredno zavednega delavstva in med temi je tudi J. S. Z. To organizacijo moramo ojačiti, ako jo nočemo pustiti porazu nasprotnika.

Organizacija slovenskega, oziroma jugoslovankega delavstva je Jugoslovanska socialistična zveza in njeno glasilo je Proletarec. Zveza postane zopet članica ameriške socialistične stranke. Nekateri so govorili, da je stranka ne bo sprejela, toda te govornice so se izkazale za neutemeljene, kajti eksekutiva stranke je na svoji seji v Detroitu, Mich., soglasno sklenila, da se J. S. Z. zopet lahko pridruži socialistični stranki.

Sedaj, sodrugi, je čas, da se primete dela. Reorganizirajte vse neaktivne klube, ki so bili preje včlanjeni v J. S. Z. Kjer jih ni bilo, ustanovite nove. Ne izgovarjajte se, da zaradi gotovih oseb nočete delovati za J. S. Z. in biti njeni člani. Nihče ne bi smel biti socialist samo zato, ker so v vodstvu njemu simpatične osebe in zopet se ne bi smel nihče izključevati iz socialističnega gibanja zato, ker mu nekatere vodilne osebe niso po volji. Socializem pomeni organizacijo v najširšem pomenu besede. Organizaciji pa je potrebna disciplina. Za članstvo v naših organizacijah štejejo načela in ne poedine osebe. Če sodrugi v odborih kršijo socialistična načela ali napravijo druge pregreške, škodljive našemu gibanju, je dolžnost članstva, da na svojih zborih poveri mandate drugim. To je princip demokratične organizacije.

Pri nas smo premagali vsaj glavne ovire, ki so nam stale na poti za reorganiziranje socialističnega kluba. Naša organizacija je pričela z aktivnim delom. Tudi sedaj imamo nasprotnike, in to take, o katerih ne bi človek nikdar mislil, da se bodo spuščali v boj proti socialistični organizaciji. Toda naš klub ima trdno začrtano pot in tistim, ki se mislijo bojevati proti nam, svetujemo, da je za njih in za delavstvo boljše, da napovedo boj svojemu zgrešenemu početju. Če store to, bodo prišli vsaj do spoznanja, da je naš boj tudi njihov boj, boj za interese vsega delavstva. Mesto, da nam stavijo ovire, naj se rajše pridružijo klubu, da bomo skupno vodili boj za socializem. Tisti, ki se smatrajo za zavedne delavce, naj tudi ne pozabljajo, da je le v edinosti moč proletarijata.

Naša želja je — ne samo naša želja, ampak potrebno je, da se po slovenskih naselbinah države Penna oživi gibanje za reorganiziranje in ustanovitve v novih klubov J. S. Z. Slovenski socialistični klub na Lawrence je pripravljen vsak čas pomagati okoliškim naselbinam pri delu za organiziranje socialističnih klubov. Ako katera naselbina želi sodelovanja od naše strani, naj nam sporoči.

O našem glasilu: Že toliko apelov je prišlo med naše delavstvo, naj se skuša razširiti Proletarca. Upravništvo lista je izbralo vsako ugodno priliko za agitacijo. Vprašanje pa je, ali so dobili apeli za razširjenje lista tudi zadovoljiv odmev? Odgovor na to vprašanje je, da je bil odziv slab. Razširjanje socialističnega glasila slovenskega delavstva je naša dolžnost. Vršimo to delo agilnejše. Jaz imam utis, da so razmere sedaj za pridobivanje naročnikov Proletarcu ugodne. Sodrugi, prilepite z organizirano kampanjo za nabiranje naročnikov in poročajte o uspehu. Priporočljivo bi bilo, da imajo klubi ene-

ga okoliša večkrat skupne seje, kjer članstvo lahko razpravlja, kako najti najboljše pota za utrditev organizacije. Dajale bi se za prizadeti okraj direktive in če mogoče, bi se postavilo tudi organizatorja. O vsem podrobnem delu bi se poročalo v listu in ravno tako o potovalni turi organizatorja. Če bo naše delo centralistično organizirano, nam bi uspehi ne izostali. To so moja priporočila. Pri nas na Lawrence se tega globoko zavedamo in če hočemo uspeti, je odvisno ne samo od nas, ampak od vseh tistih, ki so se že otrsli mračnjastva in se prištevajo vrstam zavednega delavstva. Mi smo pričeli. Sledite nam tudi drugi!

John Trčelj, tajnik.

KLIC DETROITSKIH SODRUGOV SLOVENSKE MU DELAVSTVU.

Na seji slov. soc. kluba št. 114, J. S. Z., dne 10. julija se je razpravljalo, kako pomnožiti in ojačiti Jug. soc. zvezo. Po daljšem razmotrivanju se je zaključilo, da se apelira na vse slovenske delavce, ki se zavedajo razrednega boja, da se nam pridružijo ter se skupno z nami borijo za odpravo meznega sluzenstva.—

Sodrugi delavci! Mi vas ne silimo, da se nam pridružite, ampak samo apeliramo na vašo razredno zavest. Zapomnite si, da naša svoboda in neodvisnost se vedno merite paralelno z močjo naše organizacije. Čim večja in bolj popolna bo naša organizacija, toliko večja bo naša moč, naš vpliv in toliko prej bomo dosegli industrijalno in politično svobodo. Ne varajmo sami sebe z besedami: "Bo že enkrat", ampak imejmo vedno pred očmi izrek našega velikega učitelja Karla Marksa: Svoboda in blagostanje delavcev je delo delavcev — samih. Ne čakajmo kritičnih časov, ki se pojavljajo od časa do časa v razvoju človeške družbe, da nas ne najdejo neorganizirane in nepripravljene. Ako ne bomo dobro organizirani in pripravljeni na take preobrate, bomo to neznanje in brezbriznost drago plačali z žrtvami.

Nekateri imate mogoče razne predsodke in razlage za svojo nevtralnost in indiferentnost, da se nam ne pridružite. Nekaterim je naša zveza premalo radikalna, drugim zopet preveč boljševiska in tretji ali glavni vzrok je nekaterim ta, da je Jugoslav soc. zveza samostojna, ki ne pripada nobeni socialistični frakciji. Kar se tiče zadnjega razloga, ta sedaj ne pride več v poštev, ker je članstvo zveze odglasovalo, da se pridruži Ameriški socialistični stranki. Za to se je odstrani zvezne eksekutive ukrenilo že vse potrebno, da se pridružitve čim preje izvrši.

V kolikor se tiče razlogov, da je naša zveza preveč ali premalo radikalna, je navadno izgovor ljudi, ki se bojijo vsakega konstruktivnega dela. Ponašajo se vsepovsod z radikalizmom kadar vstopijo v delavsko organizacijo ali za razširjanje delavskega časopisa in knjig ne mislijo, ali pa se izognejo če le mogoče. Mi smatramo pravim radikalcem dotičnega, ki najbolj dela na to, da se čim prej orga-

niziramo in izobrazimo naše delavske vrste, ter se ne boji iti na delo med neorganizirane mase.

Torej sodrugi-delavci, bodimo odkritosrčni napram samemu sebi in združimo vse naše moči, da čim prej dosežemo naš cilj. Člani slov. soc. kluba št. 114 apeliramo še enkrat na vse Slovence-delavce, da se organizirate v Jugoslovanski socijalistični svezi.

Dobro bi bilo, da se nam tudi pridružijo one posamezne organizacije, ki mogoče sedaj pripadajo direktno Ameriški socijalistični stranki. V Jugoslav. socijalistični zvezi boste imeli večjo priliko za razširjanje vaših idej in za organiziranje ostalih jugoslovanskih delavcev. Vedite, da mi slovenski sodrugi, ki se zavedamo razrednega boja, smo poklicani in je tudi naša dolžnost, da zdramimo k razredni zavesti ostale slovenske delavce. Nihče drugi ne bo opravil tega dela, ako ga mi ne opravimo. Čim več nas bo, tem lažje bo naše delo.

Upamo, da ta naš klic ne bo klic vpijočega v puščavi, ampak ga bodo slovenski sodrugi in delavci smatrali resnim ter se mu tudi odzvali. Detroitški sodrugi hočemo ostati zvesti mednarodnemu socijalizmu ter se boriti z vami ramo ob ramo za boljšo bodočnost slovenskega delavstva. — Za Slov. soc. klub št. 114.—E Bajec.

S POTA.

Cenjeno uredništvo:—

V svojem zadnjem pismu, ki sem ga vam poslal iz Oklahome sem dejal, da se podam iz dotične države v Mehiko; to se radi revolucionarnih homatij, ki so med tem časom nastale, ni izpolnilo, ampak je bila naša partija odposlana v Arizono, kjer smo se mudili nekaj tednov. Iz države Arizone smo se podali v St. Antonio, Texas, kjer smo še vedno nastanjeni. Toda naša destinacija je v La Redo, ob mehiškanski meji, kjer ostanemo nekaj dni, in se na to odpeljemo v Mehiko, v okrožje Huastice, kjer so petrolejski vreleci, po večini last angleških kapitalistov.

Tukajšnji radikalni Mehikanci pripisujejo zadnje revolucionarne homatije v Mehiki delu mednarodnih kapitalistov, ki izkoriščajo mehiškansko ozemlje za svoje namene, ne da bi bili pri tem pri volji plačati deželi — kakor predpisuje nova mehiška ustava — za to nekaj odškodnine. Mednarodni kapitalisti te nove odredbe, ki jih je povdarjal Carranza, enostavno ignorirajo, češ, da veljajo za nje stare odredbe, ki so bile v veljavi za časa Diaza in še pred njim. Pridobivanje petroleja, pravijo mednarodni kapitalisti, se vrši na ozemlju, ki je njihova last, in to je po mednarodnem trgovskem pravu nedotakljivo; trdijo, da so taka posebna obdavčenja, ki jih predpisuje nova ustava, v očeh mednarodnih trgovskih zakonov neveljavna. In ker je Carranza grozil s konfiskacijo, so začeli kapitalisti z gonjo proti Carranzi. V ta namen so se poslužili domačih generalov, ki so jih baje podkupili. Prizadevanje, da vržejo Carranza s predsedniškega stolca, se jim je posrečilo. Toda padec Carranze ima gotovo tudi durge vzroke, ki izvirajo iz notranjih homatij. Tako na primer trdijo Mehikanci, da je Carranza pozabil na obljube, ki jih

je bil dal svoječasno z ozirom na šolstvo in razdelitev zemlje peonom, ki tvorijo največji del mehiškega prebivalstva.

Seveda je treba o teh revolucionarnih homatijah še precej pojasnil, katerih pa človek iz splošnih ljudskih govoric ne more črpati, pa jih radi tega tudi rad ne navaja.

V državi Arizoni ni mnogo naših ljudi, vsaj jaz nisem prišel z njimi v dotiko, pač pa je tam precej Hrvatov, Dalmatincev in Črnogorcev. V kolikor sem mogel razbrati iz privatnih pogovorov, je politično mišljenje Hrvatov po večini Frankovsko, dasi se to na prvi mah ne vidi, ker se na zunanje drže za radikale, in bi jih človek prišteval h komunistom I. W. W. sorte. Le kadar nanese govorica na starokrajске razmere, se vidi, kaj so na znotraj. Med tem ko zagovarjajo skozinskož boljševike, se potegujejo na drugi strani vendar "za veliko Hrvatsko", kakor se potegujejo na drugi strani večinoma srbski radikaleci, kakršne poznamo v Srbiji, in katerih zastopniki v Pittsburghu in v New Yorku, so tudi za "Veliko Srbijo". Med Hrvati gre zasluga za razširjanje te "Veliko hrvatske ideje" gotovo Zottiju v New Yorku. Pravih političnih internacionalcev in radikalev ob enem, ki sem jih srečal med strokovno izurjenimi hrvatskimi delavci na vstoku, zlasti v Pennsylvaniji, tukaj ni, vzlic temu, da se kaže med temi na zapadu in onimi na vstoku nekakšno radikalno sorodstvo.

Med splošnim delavstvom po zapadu, sem nemalokrat naletel na idejo o "Eni veliki uniji" (One big union), pod katere okriljem se misli na združitev vseh industrijalnih organizacij in vseh naprednejših strokovnih organizacij, ki spadajo k ameriški federaciji dela. Na ta način, pravijo, bi izpodrinili končno Gompersovo reakcionarno stališče, ki ima v ameriškem delavskem gibanju tako velik in zli vpliv. Ideja sama na sebi je zelo priključljiva, in če se ameriškega delavstva v resnici posreči organizirati tako unijo, se bo njen vpliv gotovo občutil. Želeti bi bilo seveda, da začne ameriško delavstvo računati na "eno veliko unijo" tudi v političnem smislu, da najde formo organizacije, pod katero bi se združile politično vse delavske frakcije v eno celoto, in bi šle pri volitvah proti starim političnim strankam združene. Na ta način bi bil njihov političen in gospodarski vpliv velikanski. Upati je, da pride do tega prej ali slej.

Rad bi govoril še nekaj o nekaterih naših časopisih, ki sem si jih ogledal od bliže, ko sem se mudil na vstoku, toda to zadevo moram za sedaj odložiti, kajti moji kolegi me že priganjajo, naj končam, ker da je prišlo povelje, naj pospravimo svoje stvari in se pripravimo za odhod na železnico, ki nas odpelje v La Redo.

Sprejmite moje iskrene pozdrave!

Vaš F. Belzar, strojni inženir.

Detroit, Mich. — Agitacija socialistične stranke za jesenske volitve tudi v našem mestu dobro napreduje. Kampanja se je pričela dne 11. t. m. z velikim shodom, na katerega je prišlo nad štiri tisoč oseb. Govorili so razni člani eksekutive stranke in

socialistični kandidat za podpredsednika sodrug Stedman. Na shodu je ves čas zborovanja vladalo veliko navdušenje. V kampanijski fond se je ob tej priliki nabralo \$1212.13. Na shodu je bilo navzočih tudi precejšnje število naših sodrugov, ki so se tudi dobro odzvali s prispevki za kampanjo. Izgleda, da jugoslovanski delavci ne bomo zadnji pri agitaciji za izvolitev socialističnih kandidatov. Kampanja za nabiranje prispevkov v kampanijski fond JSZ. lepo napreduje med našim delavstvom. Nekatera naša napredna društva so določila večje svote v kampanijski fond. Še veliko več bi se lahko doseglo, če bi bilo nekoliko več solidarnosti in manj fraziranja. Eni se odrekaajo socialistični stranki, češ, da je preveč konservativna, drugi pa trdijo, da je pre-radikalna. Obojim pa velja to le za izgovor, da se na ta način izognejo delu, v javnosti pa hočejo vseeno veljati kot razredno zavedni delavci, vsaj kar se takozvanih radikalec tiče. Konservativci na eni strani in ultraradikalci na drugi imajo enak namen: ovirati pravo delo za zmago socializma. Trezni, razumni delavci pa so na delu, da zgrade pravičen družabni red za človeštvo. L. U.

Cleveland, O.:— Odbor kluba št. 27, J. S. Z., za drugo polovico leta 1920 je sledeči: tajnik: Anton Grden, 1172 Addison Rd.; Frank Mack, organizator; August Komar, zapisnikar in finančni tajnik za pevski zbor Zarja; Hieronim Stanich, blagajnik; John Gorše, knjižničar. Nadzorni odbor: Jos. Jauch, Lovro Gorjup in A. Bogatay.

POJASNILO PREJELI.

Na noto, objavljeno v št. 670 "Proletarca", našajajo se na pojasnilo, če imajo Frank Lipar in podpisanci na cirkularju, ki so ga poslali vsem slov. naprednim društvom iz Trommalda, Minn., v zvezi s kolektanjem prostovoljnih prispevkov za fond Doma jeseniških organiziranih kovinarjev v starem kraju, za dotično kolektanje pooblastilo, nam je Mr. Lipar pisal, da so bili dotični dokumenti svoječasno v rokah urednikov dnevnika "Prosveta" v Chicagi.

Mi smo zadevo preiskali in iznašli, da je trditev Mr. Liparja resnična. S tem je zadeva tozadevne kolekte pojasnjena in odpade napram njej vsaka nadaljna kritika.

Tajništvo J. S. Z.

Nekoliko pojasnila.

Trommald, Minn. — V Proletarcu z dne 15. julija je bila priobčena notica od strani tajništva JSZ., v kateri prosi pojasnila z ozirom na akcijo, ki smo jo podvzeli za nabiranje prispevkov v prid gradnje delavskega doma na Jesenicah v Sloveniji. Prošnja, ki jo je nam poslala strokovna organizacija kovinarjev na Jesenicah, je bila priobčena v Prosveti z dnem 4. julija t. l. s podpisi odbornikov kovinarske organizacije. Original prošnje se nahaja v mojih rokah, na kateri je poleg podpisov odbornikov tudi pečat prej omenjene organizacije. Odborniki, ki so podpi-

sani, so: Martin Marčič, tajnik; ostali odborniki: Anton Bertoneelj, Davorin Jeran in Anton Zugwitz.

Ob priliki priobčitve prošnje v Prosveti smo prosili ostale slovenske liste, naj jo ponatisnejo, toda do danes je še niso.

V "Času" je bil priobčen članek, kjer se slovenski javnosti v Ameriki svetuje, naj preneha igrati vlogo "Strica Sama". Do gotove meje je ta nasvet na mestu, ampak ne bi se ga smelo vpoštevati v splošnem. Vsakemu, ki količkaj pozna današnje razmere po svetu, morajo biti znane obupne razmere delavstva v stari domovini. Ker vemo, da potrebujejo na nešteti poljih pomoči, bi ne bilo od nas lepo niti bratsko, ako jim ne bi priskočili vsaj deloma na pomoč. Kak "kvoder" ali dolar lahko prispeva vsakdo, ako mu je res kaj do gibanja delavstva v deželi, iz katere prihajamo.

Tu se je sestavil odbor štirih članov, ki se je zavzel razviti agitacijo za nabiranje prispevkov v prid gradnje doma strokovno in politično organiziranega delavstva na Jesenicah. Pisma in nabiralne pole smo poslali vsem društvom SNPJ., SSPZ. in SDPZ. Ako še kdo želi nabiralno polo, naj se obrne na moj naslov.

Vsako društvo lahko pošlje nabrane prispevke naravnost na Jesenice in sicer na sledeči naslov: Kovinarska organizacija na Jesenicah, tajnik Martin Marčič, Slovenija, Jugoslavija.

Za odbor akcije za nabiranje prostovoljnih prispevkov v prid gradnje doma kovinarske organizacije na Jesenicah: Frank Lipar, tajnik; Louis Pucelj, predsednik; Joe Slak in Joe Lavrich, odbornika, Trommald, Minn.

SODRUG ETBIN KRISTAN ODPOTOVAL V JUGOSLAVIJO.

Pred nekaj dnevi nas je zapustil sodrug Etbina Kristan, ki je nepretrgano deloval med nami od leta 1914. Slovenski socialistični klub št. 1 mu je dne 17. julija priredil poslovljni večer, kjer se je E. Kristan prisrčno poslovil od svojih sodrugov in sodruginj. V svojem nagovoru je med drugim dejal, da bo ohranil ameriške sodruge v prijetnem spominu. Tudi drugi sodrugi so v poslovljnih nagovorih izrekli, da bo živel med nami spomin njegovega velikega dela in da jih bo najbolj veselilo, ko se sodrug Kristan zopet povrne v našo sredo.

Želimo mu srečno pot in na veselo svidenje!

FOND PREDSEDNIŠKE KAMPANJE J. S. Z. 1920.

II. Izkaz.

BUTTE, MONT.: Po 50c: J. Smith, J. Bizol, J. Bezjak, J. Jelovčan, J. Pole; F. Jenikar 25c. — \$2.75.

HARTFORD, ABK.: Nahral M. Močnik: Po \$1.: M. Močnik, F. Dolinšek, J. Jerman, J. Novak, J. Juvan. Neimenovan, F. Kržišnik, J. Hribar, F. Pigeon, G. Verhovec, Ch. Flinsbaugh, P. Grant, Jr., J. Mohar, J. Jeruc, A. Boye in J. Zimmerman; po \$1.50: F. Mašek; po 50c: Frances Močnik, Ana Dolinšek, A. Pečar, Mary Laušin, M. Naglich, A. Damal. — \$20.50.

Glencoe, O.: Člani dr. Jutranja Zora št. 54 SNPJ. \$5.50.

LITTLE FALLS, N. Y.: Člani dr. št. 282 SNPJ. po \$1.: J. Pirnat, F. Gregoria, J. Cigale, M. Penich; po 50c: J. Svetičar, J. Stiglic; po 25c: Frances Estonich, J. Čulak; po 20c: I. Zore; po 15c: J. Špacapan. — \$5.85.

HERMINIE, PA.: Društvo št. 80 SSPZ. \$5; po 50c: A. Terbinšek, F. Rahne, L. Slebir, M. Arnold, F. Jaklich, A. Boltez, J. Dray, J. Steban, F. Srebrnjak, J. Gross, J. Koželj; po 25c: M. Barlich, F. Osel, P. Kozelj, M. Bele, L. Jesenšek, M. Mize, P. Rope, F. Oblak, F. Smodich, J. Povsich. — \$13.00.

NOKOMIS, ILL.: Društvo št. 131 SSPZ. — \$2.00.

GREENSBURG, PA.: Po \$1: M. Paulin, A. Rus, J. Zupančič, A. Pakič, J. Brumen, J. Krofina, T. Jamnik, J. Shume, J. Tome; po 50c: A. Vidie, F. Popotnik, T. Petrich, J. Mahovec, A. Zalokar, I. Globokar, J. Kristan, F. Matko, F. Ansec; po 25c: F. Bele, F. Jakš, J. H. K., M. Jordan, J. Sever, F. Shume, J. Irman, F. Dremel, M. Kristan. — \$15.50.

CLINTON, IND.: Člani dr. Balkan št. 68 SDPZ. po \$1: I. Musar, F. Bregar, J. Vidmar; po 50c: M. Mravlak, F. Knaflič, J. Zvonar, M. Zalusi, L. Valente; po 25c: J. Smole, J. Mestek. — \$6.00.

HUNTINGTON, ARK.: N. Babich \$1.

KLEIN, MONT.: Društvo Slovenski Napredek št. 132 SNPJ. — \$25.00.

BURGETTSTOWN, PA.: Društvo Slov. Gorica št. 287 \$6.00.

SUGARITE, NEW MEXICO: Društvo Jugoslavija št. 154 SDPZ. — \$8.60.

MURRAY, UTAH: Člani dr. Edinost št. 12 SNPJ. po \$1: F. Simsič, po 50c: M. Žugelj, J. Sablich, E. Hoffman, J. Peterlin, J. Stilianovich, M. Petrich, V. Truden, J. Stepan, G. Sumina, W. Kos, T. Puckar, N. Okorn, M. Lavrich, J. Šolar; po 25c: J. Bratun, M. Sanj, M. Kovačič, J. Puckar. — \$9.00.

EVELETH, MINN.: Nabrano na društveni seji dr. S. S. P. Z. št. 117 — \$8.50.

Skupaj v tem izkazu \$129.20
Zadnji izkaz 161.80

Skupaj do 21. julija \$291.00

Tajništvo J. S. Z.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

J. K., Cleveland, O.:— Maksim Gorkijeve knjige "Mati" in Sinclairjeve knjige "Džungel" nima mo več v zalogi.

KOLENDAR 1921.

Za prihodnje leto bomo zopet izdali Ameriški družinski koledar. Naši koledarji so se slovenski publikli v Ameriki zelo priljubili in najdejo vsako leto več odjemalcev. Ako želi kak socialistični klub, pevski ali dramatični zbor, imeti v koledarju svojo sliko, naj nam jo pošlje. Čas za pošiljanje traja do 15. septembra. Stroške za klišej plača prizadeta organizacija.

Na tiste zastopnike, ki bi bili pripravljeni nabirati oglase za koledar, apeliramo, naj pišejo upravnštvu za potrebna pojasnila in listine. Oglasi so potrebni, da se nam pomaga z njimi plačati vsaj nekoliko stroškov z izdajo koledarja, ki bodo vsled draginje papirja letos zelo visoki.

KROKODILOVE SOLZE.

Dolgoi zajec se je oddahnil, ko se je povspel na zadnje krake in izza grma opazoval lovca, ki je zavil v drugo smer. V znak svoje velike zadovoljnosti je udaril parkrat ob tla, zavil oči in sladko sanjal naprej o livadah v nebeškem raj.

Nekaj podoben duševni velkan si je privoščil Etbina Kristana tisti trenotek, ko je vedel, da Kristan odhaja iz Amerike in mu ne bo mogel osebno odgovarjati na njegov sarkastični napad. Nekaj podobnega bi se lahko pričakovalo od kaknega paglavčka; vse drugo je, kadar se loti take taktike "inteligenten" urednik lista, ki je glasilo velike podporne organizacije.

In da bo javnost vedela, kako se je razkorajčil urednik Glasila K. S. K. J. in "pozdravil" Kristana, ponatisnemo njegov popolen duševni produkt. Evo ga:

"ETBIN KRISTAN ODPOTUJE V STARO DOMOVINO. — Davno, že davno smo čitali v nekaterih slovenskih listih, da je bil Etbin Kristan voditelj ameriških slovenskih socialistov pozvan po svojih sodrugih v staro domovino, kjer ga nujno potrebujejo, menda kot svojega ministra, ali narodnega poslanca. "Sodrug" K. bi bil sicer rad šel, pa ni mogel, ker mu jugoslovanski poslanik v Washingtonu ni hotel izdati potnega lista, državni tajnik pa še manj, ker g. K. ni ameriški državljani.

"Ta teden — če pojde vse po sreči — (Opomba pisca: Pa menda ga niste zopet ovadili!) bo g. Etbin Kristan res odpotoval v Jugoslavijo kot zastopnik Jug. Republ. Združenja. Njemu naklonjeni listi pišejo, da bo g. K. v Jugoslaviji nadaljeval veliko delo za resnično svobodo in demokracijo jugoslovanskega naroda!

"Pred par dnevi je "sodrug" K. prejel brzojavko iz Ljubljane, da bo sedaj brez ovire dobil potni list pri poslaništvu Kraljestva S. H. S. — Srečna Jugoslavija! Tvoj narodni odrešenik je že na potu! —

"Koliko denarja J. R. Z. nese g. K. s sabo za uvedbo resnične svobode v Jugoslaviji, ne vemo. Njegov tovariš Zalaznik je dobil \$1500.—Gotovo pa ne bo šel brez nič, saj je g. K. vlekel kot šef J. R. Z. \$50.00 na teden zato, da se je 3 krat na teden za eno uro zglasil v glavnem uradu J. R. Z. Morda ga je pa J. R. Z. imenovalo glavnim "managijem" Blaznikove tiskarne v Ljubljani, katero so ljubljanski socialisti zase kupili z denarjem J. R. Z.? Good by Mr. K.! (G. Zupan, ni treba, da kažete svojo učenost v angleščini, ker danes že vsak "grinhorn" ve, da se "guđ baj" piše "Good bye", pa nič drugače) — Ameriški Slovenci! Ne plakajte, in ne jokajte preveč vsled te velikanske izgube!"

Na tak "kolegialen" način se je pozdravil urednik Glasila K. S. K. J. od urednika Proletarca.

Za danes odgovorimo samo na en stavek, to je na tistega, kjer pravi: "Gotovo pa ne bo šel brez nič, sa je g. K. (Kristan) vlekel kot "šef" J. R. Z. \$50.00 na teden zato, da se je 3 krat na teden za 1 uro zglasil v glavnem uradu J. R. Z."

Hm, to je pa res nekaj, kar vleče pri raznih demagogih, ampak kdor pozna zmožnosti Etbina Kristana ne bo računil koliko ur je delal na dan, ampak kaj je storil. Mr. Zupan in vsi tisti, ki so mu pomogli skovati njegov "pozdrav" bi sedaj že lahko vedeli, da je Etbin Kristan izdelal v eni uri take dokumente, za katere bi potrebovala vsa ameriška slovenska duhovščina s svojimi uredniki vred celo leto, da bi jih skupaj zmašila, pa je še vprašanje, kak bi bil njihov duševni proizvod. In če primerjate plače nekaterih slovenskih duhovnikov, ki Kristanu v inteligenci ne sežejo niti do členkov, s plačo, ki jo je prejemal Kristan, vam bo prav gotovo odleglo.

Amerikanec pravi: "I am not paid for what I do, but for what I KNOW. — S.

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: BRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 E. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštinih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnji popravi.

ZAPISNIK

polletne seje glavnega odbora Slovanske Delavske Podporne Zveze dne 10. julija 1920.

Navzoči: Ivan Prostor, Josip Zorko, Blas Novak, Frank Pavlovčič, Andrej Vidrič, Josip Žele, Anton Hočevar, Ignatz Podvasnik in Martin Oberžan.

Predsednik Ivan Prostor otvori sejo ob 8:30 zjutraj. Sledi čitanje zapisnikov zadnje redne in izvanredne seje, ter se ista sprejmeta kot čitana.

Sledi tajnikovo poročilo:

Br. Novak predloži navzočim proračun solventnosti, katerega je izvršil računski izvedenec (actuar), ki izkazuje, da je Slovanska Del. Podp. Zveza sedaj nadsolventna; proračun izkazuje 102,427 odstotkov solventnosti.

Zadeva dr. štev. 25, še ne izplačane posmrtnine po umrlem sobr. Urbančiču, resolucijo poslano od dr. štev. 25. smatra gl. odbor še nezadostni garancijski, in posmrtnina se

ne izplača, dokler se ne dožene natančno, kdo da je pravilni dedič, ali žena umrlega ali njegov brat.

Dr. štev. 1, zadeva br. Matija Škofa: Omenjeni je vsled dolgotrajne bolezni, zadobljene vsled težke poškodbe zelo onemogel, ter sedaj prosi, da bi se mu izplačala odpravnina v znesku 50 dolarjev, da bi mogel odpotovati v staro domovino. Iz zdravniških izjav je razvidno, da je najbolje, da se prošnji čim preje ugotovi. Seja soglasno odobri.

Dr. štev. 12, zadeva Barbare Blažkovič: ta članica je bila javljena bolnim; glavni urad je v posesti sporočila, da je ona opravljala vsakdanje delo kot po navadi, a pri tem je nekaj časa vlekla bolniško podporo, in sicer dokler ni bil gl. urad obveščen o zadevi; omenjena članica živi v naselbini, ki je precej oddaljena od društvenega sedeža, v kateri živi nekaj članov istega društva. Iz bolniških nakaznic je razvidno, da ni te bolnice nobeden izmed teh članov obiskoval, kar znači, da društvo ni nobenega pooblastilo ki bolniškega nadzornika, kar pa bi moralo. Društveni tajnik sporoča, da je zahteva društva, da se ta bolniška podpora izplača, ker jo je društvo nakazalo, ter da se nečlani nima jo vtikati v enake zadeve. Gl. odbor za enkrat odkloni še ne izplačano podporo s pripombo, da društvo dokaže, da omenjena članica ni opravljala vsakdanjega dela kot običajno in da je bila bolna članica obiskovana kot zahtevajo pravila; šele potem se stvar izravna. Zadeva se prepusti glavnemu tajniku.

Dr. štev. 13, zadeva posmrtnine po umrlem sobr. Antonu Lavšetu: Ta član je bil zavarovan za \$500, iz katere vsote je bilo že izplačalo tri dele, en del pa pripada mla-doletnemu Jos. Lavšetu, ki se nahaja v starem kraju. Okrajno sodišče v Mokronogu želi, da se izplača še ostali del in sicer naravnost na omenjeno sodišče, katero bo skrbelo za postavnega varuha. Gl. odbor smatra za zadostno garancijo ter soglasno sklene, da se ta del takoj izplača.

Dr. štev. 33, zadeva br. Matt Bokala: ta član zahteva, da se mu izplačajo stroške za operacije izvršene na očesu, ker je pa zdravnik, ki je izvršil operacijo, navedel v svoji izjavi, da ni bila operacija nujno potrebna za ohranitev življenja, vsled tega je gl. tajnik to zadevo odložil iz razloga, da je tudi vrhovni zdravnik isto odklonil za izplačitev teh operacijskih stroškov. Ker glasom pravil ni deležen operacijskih stroškov, ne more gl. odbor o tem nič storiti, ter ostane odlok vrhovnega zdravnika v polnimoči.

Dr. štev. 37, zadeva sestre Frančiške Makovec (preje Fink): ta članica je zbolela 27. marca, ki pa je bila istočasno poročana na glavni urad kot suspendirana, društveni tajnik je pa pozneje sporočil, da je ta članica imela plačano svojo mesečnino pač pa da je on napravil pomoto, ko je izdeloval mesečno poročilo za na gl. urad. O tem poročila še ostali društveni odbor, da je bila resnično pomotoma suspendirana ter da je imela svojo mesečnino plačano. Glavni odbor smatra to izjavo za zadostno ter sklene, da se pridržana podpora nakaže, s pripombo, da ima društveni odbor strogo paziti v bodoče, da bo pošiljal pravilno izdelana mesečna poročila na gl. urad, da se ne bo delala na ta način nikomur krivica.

Dr. štev. 40, zadeva br. Jos. Kramarja: on je zbolel 3. februarja, medtem ko se je javil tajniku 24. februarja. Prečita se tudi njegovo pojasnilo, v katerem navaja, da se ni takoj javil bolnim, ker je bil mnenja, da bo v par dnevih okreval. Br. Zorko poroča, da mu društvo ni nakazalo podpore, ker se hoče strogo držati tozadevnih pravil. Gl. odbor sklene ravnati se po pravilih.

Dr. št. 67, zadeva Pavel Vračiča: tega člana se izobči na podlagi neresnične izjave na zdravnikova vprašanja pri vstopu v Zvezo, ter se ravnanje gl. urada soglasno odobri.

Dr. št. 69, zadeva Tomaža Rajkoviča: tega člana je društvo v sporazumu z gl. porotnim odborom izobčilo, ker se ni hotel pokoriti zahtevi društva, da se ga da vsled osum-

nijeena simulacije zdravniško preiskati; član je tudi prekoračil pravila s tem, da je društvenega predsednika nasilno napadel ter ga znatno poškodoval, ko mu je slednji sporočil sklep društva glede zdravniške preiskave. Sklep gl. porot. odbora ter društva se soglasno odobri.

Dr. štev. 127: br. Ivan Vadjal je bil zblaznel ter bil poslan v bolnišnico že pretečeno leto. Njegov bližnji sorodnik ga je pa sedaj iz bolnišnice vzel ven ter prosi, da se nekaj ukrene, da se izplača odpravnina, da bi se ga moglo potem poslati v staro domovino. Sklene se, da se bolnika zdravniško preišče in se ravna na podlagi zdravniških izrekov.

Dr. štev. 22.: br. Frank Volčanšek želi, da se mu izplača odpravnina. Zdravniške listine izkazujejo, da je bil omenjeni poškodovan na nogah; izrek zdravnika je, da ni rana neozdravljiva ter v doglednem času bo bolnik zopet okrevljal. Na podlagi teh izjav je vrhovni zdravnik odklonil izplačitev odpravnine. Vsled navedenih vzrokov se odpravnina ne izplača.

Dr. štev. 84.: Br. Juri Kosunič prosi za podporo, da bi se mu pomagalo iz bednega stanja, ki je nastalo vsled dolgotrajne bolezni (okrog 16 let) njegove soproge; ker sam nima denarnih sredstev, prosi, da se mu dovoli prositi pri članstvu za milodare, da bi z istimi zamogel odpotovati v staro domovino s svojo bolno soprogo. Vsa zadeva se prepusti gl. tajniku, da dožene, ako je v resnici omenjeni član v enakih finančnih stiskah kot zgoraj navedeno, nakar se dovoli, da se sme obrniti za milodare na krajevna društva.

Dr. štev. 118: Frančiška Benedik, vdova po umrlem soprogu, se nahaja v revščini s šestimi nedoraslimi otročiji in prosi, da bi smela prositi sobrate v SDPZ. male pomoči, da bo mogla preživeti sebe in nedorasle otroke. O bednem stanju te družine poroča društveni odbor ter omenja, da je pomoč nujno potrebna. Vsled tega gl. odbor topu priporoča, da se članstvo povoljno odzove samaritanskemu delu, ko prejme prošnje za milodare.

Poročila tajnika se vzamejo na znanje.

Gl. blagajnik nima posebnih poročil.

Pomožni blagajnik poroča, da je prejel več posmrtnin za mladoletne otroke ter je iste naložil obrestonosno v skladu pravil in obenem skrbel, da so bile vse obresti pravilno in pravočasno pripisane k glavnici; poroča, da je prejel polane varščine prvega in drugega nadzornika, katere ima on hraniti.

1. Nadzornik br. Podvasnik se opraviči, da je zakasnil za dva dneva pri reviziji. Vzrok je bil, da je bil odsoten od doma, ko je prišlo obvestilo za revizijo in ko je prišel domov, se je takoj odzval svoji dolžnosti, za kar prosi navzoče, da se mu to oprostijo. Navzoči mu oprostijo. Nadalje poroča, da sta ostala dva nadzornika vsled nujnih zadržkov takoj po skončanih reviziji odpotovala. Poroča, da je nadzorni odbor pronašel knjige in račune v najlepšem redu, ki se kompaktno popolnoma vjemajo z izdatki in dohodki, da se je pregledalo vse poslovanje v zadnjih šestih mesecih in da ni pronašel najmanjše pomanjkljivosti. Izvleček iz pregledanih računov izkazuje sledeče:

Preostanek dne 1. januarja 1920	\$200,995.95
Dohodkov v šestih mesecih skupno	91,010.77

Skupaj	\$293,006.72
Skupnih izdatkov v šestih mesecih	80,039.04

Čistega preostanka dne 1. julija 1920 je	\$211,967.68
Preostanek v zadnjih šestih mesecih je	10,971.73
Inventar pregledan ter ocenjen za	3,000.00
Nevrnjenih čekov je	4,149.50
Neporabljeni ročna blagajna tajnika	2.753
V oskrbi blagajnika se nahaja denar za mladoletne dediče, ki je naložen na obresti v skupni vsoti	23,542.54

Bolj razviden račun bo priobčen v eni prihodnjih izdaj glasila).

Poročilo 1. nadzornika se vzame na znanje.

Predsednik glavnega por. odbora br. Martin Oberžan poroča o zadevi br. Josip Lipovšeka, člana dr. štev. 66, s katerim je bilo radi vedne bolehnosti že mnogo poteškoč in končno je zahteval še odpravnino. Omenjeni član je prejel že skoro trikratno bolniško podporo vedno za nove bolezni; poroča, da mu je sedaj določena soproga br. Lipovšeka zapušno pojasnila, da Lipovšek sploh ni bil, razun parkrat resno bolan, pač pa da je bil po njenem mnenju dovolj zdrav za delo. Omenja, da je dovolj pozorno vidljiv njegov namen stem, da se je preselil nekam v Californijo, zato, da se umakne vidiku članstva da bo na ta način še dalje lahko bolnega simuliral. Na podlagi zdravniških izjav je razvidno, da vse navedene bolezni izvirajo iz prvotne bolezni, in iz tega razloga je on za to, da se pod nobenim pogojem njemu ne kaže nobene podpore več. Nadalje poroča, da je prejel več pritožb od krajevnih društev, ki se pritožujejo radi pomanjkljivega dostavljanja poštnih pošiljatev od strani glavnega blagajnika, ter želi izvedeti koliko je resnice na tem. Br. Podvasnik poroča, da je tudi on prejel slične pritožbe od več strani, ki pa povdarja da skoro v vseh slučajih je bila kriva krajevna pošta ali pa pomanjkljivi naslovi društvenih odbornikov, ki pa je krivda društvenih odbornikov, ki ne spremenijo svojih naslovov kadar se preselijo, ali pa spopolnijo naslove ako so pomanjkljivi ali pa napačni v imeniku društvenih odborov, ki so priobčeni v Proletareu. Br. Žele predloži nekaj pisem, ki so mu bile nazaj poslana vsled pomanjkljivih naslovov. Da se pride tem nedostatkom v okom, se priporoča, da taki krajevni uradniki nemudoma poročajo vse pomanjkljivosti v naslovih, enako da gl. uradniki zlasti gl. blagajnik strogo pazi na premembe naslovov, da bo poslovanje bolj popolno.

Poročilo br. Oberžana se vzame na znanje.

Sledi opoldanski odmor.

Nadaljevanje seje ob 1. popoldan, navzoči vsi prejšnji.

Br. Podvasnik predloži pritožbo dr. štev. 33, ki se pritožuje, da sta bila dva otro. certifikata uknjižena na eno in isto številko. Zadeva je bila pregledana po br. Podvasniku ter da sta ta cert. v resnici na eno številko napravljena, vendar je en cert. označen B 2461 in 2461 A; te številke so bile dane še od bivšega društva Sv. Barbare ter so iste ostale tako kot so bile tudi po združitvi v polnimoči. Nadalje se isto društvo pritožuje, da niso bila društvena vplačila na zvezo in bolniška podpora plačana na društvo za jan., fer., marec in april pravilno priobčena v mesečnih izkazih v glasilu. Br. Podvasnik je tudi isto pregledal ter pronašel, da je bila priobčitev v glasilu pravilna za to društvo, medtem ko svota navedena v pritožbi ne odgovarja resnici. To društvo je prejelo eno posmrtnino, ki je imel a biti vključena v istih številkah, kar pa društvo ni upoštevalo, vsled tega se priporoča omenjenemu društvu da svoje pritožbe dobro utemelji predno jih naprej odpošlje.

Br. Prostor omenja, da se mu je društveni tajnik dr. štev. 51 pritožil, da se število otrok pri njegovem društvu in med gl. uradom že dalj časa ne vjema. Brata Prostorja se pooblasti, da društvenemu tajniku naroči, da pošlje imenik otrok, da se isti primerja, kje da tiči nesporazum.

Br. Novak poroča, da je prejel od Mr. Fr. Alesha obvestilo, da je SNPJ, sklenila obdržavati svojo konvencijo v mesecu oktobru t. l.; nadalje poroča, da je prejel od državnega zavarovalniškega departmanta države Pennsylvanie poročilo, da ne dopusti da bi se Slovanska Delavska Podpora Zveza združila na podlagi sedanje medsebojne pogodbe katero je izdelala združitvena konferenca in katero je bilo članstvo sprejelo, pač pa daje nekaj nasvetov pod kakšnimi pogoji da bi se zamoglo to izvršiti. V tem slučaju bi morala SNPJ. investirati toliko vsoto, da bi krila solventnost

članstva v Pennsylvaniji in žele v doglednem času bi se zamogel charter SDPZ, razpustiti; iz tega poročila je razvidno, da ako se hoče združnje izvršiti je v prvi vrsti potrebno ozirati se na tozadevno poročilo, ki pa bi docela spremenilo dosedanje pogodbo med organizacijami in sicer na podlagi prezavarovanja SDPZ. v SNPJ, in da bo mogoče združitevno akcijo voditi naprej predloži br. Novak sledečo resolucijo, podpiramo po br. Frank Pavlovčiču.

"V svrhu zjedinenja SDPZ. s SNPJ. sklene gl. odbor Slov. Del. Podp. Zveze, da svojo organizacijo prezavaruje pri Slovenski Narodni Podporni Jednoti, proti zadostni garanciji zavarovalniških polic Zveze, v smislu zahtev zavarovalniškega urada države Pennsylvanije."

Resolucija soglasno sprejeta.

Br. Novak predloži pritožbo Mrs. Louise Vičič (preje Planinšek), katera je dedič po svoji umrli hčerki, za katero je bil izplačan del kot dedinji po umrlem njenem očetu članu dr. štev. 1. Ta vsota je bila izplačana tedanjemu pomožnemu blagajniku kot oskrbniku dedščin mladoletnih otrok, kateri je poslal ta delež v sporazumu njene matere v Mestno Hranilnico Ljubljansko, kjer se še sedaj nahaja s pripisanimi obrestmi v znesku 1705 Kron in 53 vinarjev; sedaj pa zahteva mati umrle hčere, da bi se ji ta znesek izplačal in sicer v dolarjih, nakar naj bi SDPZ. prevzela isto vlogo v "Mestni" ter jo sebi pripisala. Br. Zorko stavi predlog, da se materi umrlega otroka izroči hranilno knjižico ter naj sama skuša dobiti isto vsoto iz hranilnice, in je odločno proti temu, da bi se vloga tu izplačala. Podpira br. Oberžan. Sprejeto.

Brat Pavlovčič predlaga, da se da glavnemu uradu polna moč radi pošiljanja posmrtnin v staro domovino, da zamore isto pošiljati potom istih bank, ki dajo najboljše ugodnosti in garancije, ob enem da SDPZ. posluje z banko, ki da največ ugodnosti glede obresti in varnosti vlog. Podpira br. Hočevar. Sprejeto.

Br. Prostor omenja da se ima glasom pravil vršiti redna konvencija SDPZ. letošnje leto, z ozirom pa na morebitno združitev in z ozirom na ogromne stroške konvencije priporoča, da ako je le mogoče, naj se ista preloži do prihodnjega leta; to pa, ako se združitev do istega časa ne izvrši, ako bi pa bilo izrecno potrebno sklicati konvencijo, tedaj naj se isto skliče za v mesecu oktobru t. l. Poročilo se vzame na znanje.

Br. Pavlovčič poroča, da nekatera društva pošiljajo zelo zakasnelo svoje mesečnine na Zvezo, nekatere celo z enomesečno zamudo, ter je mnenja, da se nekaj ukrene proti temu ker tako poslovanje od društev zelo zadržuje točnost poslovanja. Br. Podvasnik priporoča, da se s takimi društvi ravna po pravilih, to je, da se jih suspendira ako pravočasno ne pošljejo svojega asesmenta. Prizadeta društva naj blagovolijo vzeti to na znanje.

Ker je dnevni red seje izčrpan, zaključi br. predsednik sejo ob 4.30 popoldan.

John Prostor predsednik.
Andrej Vidrič, zapisnikar.

KAJ HOČEJO SOCIALISTI?

Socialisti hočejo, da zavlada med ljudstvom sreča in blagostanje.

Največ nesreče, trpljenja in krivice, ki obstaja danes, izhaja iz siromaštva.

Siromaštva je največ med delavskim ljudstvom — najvažnejšim elementom v vsaki naselbini. Stare stranke — demokratična in republikanska, ne store ničesar da bi izpremenile te razmere. Te žele, da ostane vse pri starem.

Dejstvo je, ki se ne da utajiti, da tisti, ki producirajo vse bogastvo, imajo le malo ali pa nič, med tem ko posedujejo tisti, ki ne delajo, večino bogastva, vsled česar žive v luksurjoznosti in v izobilju. Republikanci in demokratje zastopajo tiste, ki posedujejo.

Socialisti zastopajo tiste, ki delajo, — in teh je na milijone, med tem ko je kapitalistov — teh, ki posedujejo, le nekaj tisočev.

Socialisti smatrajo, naj lastujejo le tisti, ki delajo.

Socialisti žele, da zavlada v Ameriki resnična demokracija, ne pa samo demokracija po imenu. Socialisti zahtevajo, da pride v moč v roke tistih, ki delajo in ustvarjajo, ne pa v roke tistih, ki ne delajo, ampak se žive le ob žuljih drugih. Moč vlade mora priti v roke ljudstva — v roke delavstva!

Socialisti hočejo, da ima pri svetovnem bogastvu besedo vsak človek.

Socialisti logično hočejo, da sodeluje za pridobivanje svetovnega bogastva vsak človek.

Da se to doseže, hočejo socialisti, da poseduje produktivne stroje, rudokope, mline, tovarne, farme, železnice in vse, kar je potrebno za produkcijo in vzdrževanja življenja, delavstvo.

Socialisti smatrajo, da mora biti lepote življenja deležen vsak človek.

Socialisti hočejo odpraviti siromaštvo, zločine, trpljenje in krivico. Skratka: socialisti žele za vse človeštvo srečo in blagostanje.

CENIK KNJIG,

ki jih ima v zalogi Proletarec:

Razširite svoje znanje! Poučite se o socialnih vprašanjih. Razvedrite si duha! Naročite sledeče knjige in brošure.	
Ethin Kristan: "V novo deželo"	30
Ethin Kristan: "Svetovna vojna in odgovornost socializma"	80
"Katoliška cerkev in socializem"	30
"Pogled v novi svet"	15
"Kdo uničuje proizvajanje v malem"	20
Socialistična knjižnica (dva zvezka) in naša bogastva	10
"Zadružna prodajalna ali konsum"	10
"O konsumnih društvih"	10
Upton Sinclair: "The Profits of Religion" (v angleščini) vezano v platno	1.50
David Karsner: "Debs, His Life and Letters" (v angleščini)	1.60
"Don Correa", roman, spisal G. Keller, poslovenil dr. J. Glonar	30
"Za staro pravdo," spisal Fran. Erjavec	60
Ameriški družinski koledar 1919	50
Ameriški družinski koledar 1920	65

Naročilom priložite money order, poštne znamke ali gotovino. Poština je že všteta v teh cenah. Naročila naslovite na

PROLETAREC,

3639 W. 26th St.,

Chicago, Ill.